

Občianske noviny

HLAS

Trenčianske Stankovce

02/2021

hlas.stankovce@gmail.com

Smútok za školou

Počas dištančného vyučovania zažijem veľkú kopu zábavy, ale, pravdu povediac, radšej by som šla do školy.

Mám nastavený budík na 7.00 hod., ale, samozrejme, vstanem o 7.45, čo je 10 minút pred začínajúcou hodinou. Ešte rozospatá letím do kuchyne naraňkovať sa. Počas raňajok na seba rýchlo hádžem oblečenie a počas toho robím expresnú rannú hygienu.

Rýchlo si sadám za stôl s rožkom v ruke a v tom zhne zistím, že som na seba dala mamino oblečenie. A moje vlasy sú úplná katastrofa. Ešte šťastie, že ma nikto nevidí. Snažím sa sústrediť na učivo, keď v tom... Začne nado mnou sused prerábať elektriku. Nepočujem vôbec nič.

Snažím sa učiteľovi čítať z pier, ale márne. Vypadáva mi ešte aj internet, čo znamená, že som mala všetko spomalené. Našťastie, všetko dobre dopadlo.

Toto dištančné vyučovanie ma naučilo vážiť si veľa vecí, ale najviac asi to, ako je dobré chodiť do školy. Už mi veľmi chýbajú spolužiaci a učitelia.

Lenka Orságová, 6. B

ilustračné foto

Hoax alebo mama má pravdu

Dnešnú dobu si už akosi nevieme predstaviť bez slovíčka či výrazu - hoax, čítajme hoaks (vysvetlím ďalej). Čo všetko sa za týmto slovom či výrazom skrýva? Čo všetko si pod ním predstavujeme? Čo všetko nám zatajuje? Ja si napríklad predstavujem toto. Hoax, čítané hoaks, je pre mňa skratkou „hrozného ohovárania a klamaní spoločnosti“. Kto má patent na fakt, že kedy je pre ľudstvo či spoločnosť slovo skryté v hoaxe potrebné, pravdivé či určujúce?

Je pravdou alebo hoaxom (teda neoverenou správou či nepravdou) to, čo nám vravia elity tohto sveta? Alebo je to inak? A podľa toho, koho zvolíme ako svoju politickú elitu, tak toho vôľu budeme počúvať? Či skôr tých, čo ťahajú nitky a financie v ich pozadí? Čo keď potom prídu iní... Aj oni budú mať svoju pravdu. A naopak. Ach, kto sa v tom má vyznať? Ešteže máme svoj vlastný rozum! A máme...? Bez ohľadu na to, čo si myslíme, čo všetko je skryté za slovom či označením hoax.

Denné masírovanie médiami, takými aj onakými, doslova vyžiera naše vlastné úvahy, myslenia, presvedčenia, vychovania, častokrát vzdelania. Čo z toho je teda hoax, čo nie...? No tisíckrát povedané čokoľvek dnes, je zajtra pravdou...

Potrebuje šíriť hoaxy, teda neoverené správy či nepravdy? Bohužiaľ alebo chvalabohu, svet sa nimi veľakrát riadil. Boli potrebné. Bohužiaľ, niekedy aj tragicky nezmyselné. Americká demokracia vedená Lincolnom zrušila pod rúškom hoaxu otroctvo. Hoaxom začala 2. svetová vojna, zaútočili spojenecké vojská na srbský Belehrad či režim Saddáma Husajna, začala Nežná revolúcia v Československu... Takto by sme mohli pokračovať donekonečna. Hoax prinášal dobré aj zlé rozhodnutia.

Takže, kto sa v tom má vyznať? Najmä dnes,

keď skôr ako vyjde tlačová správa, o všetkom informuje v predstihu „všemohúci strýčko“ Facebook či iná podobná platforma. Samozrejme, tak, ako sa to majiteľovi páči...

Takže, ako ďalej? Kto má ten patent na pravdu? Každý sme nejaký vychovaný, sčítaný, vzdelaný, rozhladený. Máme svoj názor. A máme naň aj právo. Povieme ho. Zverejníme. Bude iný ako je všeobecne práve akceptovaný, teda bude označený za hoax. Ale môj...

Kedysi sme počúvali iný názor, napríklad každý večer o deviatej z Hlasu Ameriky. Tiež nám hovorili v celej spoločnosti, že sú to hoaxy, teda neoverené správy či nepravdy... No pravda zvíťazila! A zvíťazila pravda?

Keď robíš v dnešnej dobe to isté a počúvaš iný názor, si konšpirátor, šíriteľ hoaxov.

Takže, ako je to teda? Keď som bol malý a nevedel som, čo je správne, vždy nás mama usmernila. Neskôr som si povedal, že keď už nevieš, tak mama má vždy pravdu. No keď som svet začal vnímať pozornejšie, tak povedala: „Čítaj, počúvaj, analyzuj, máš svoj rozum!“

To sa snažím... No dnes pomaly aj toto moje základné právo vedieť politici postaviť mimo zákon! Lebo to tak nariaďa. Toto vlastne nie je tiež hoax? No, mama, kto má vlastne pravdu?

Dušan Pevný

Nové impulzy v priemyselnom parku

Všimli sme si

Je zopár faktov v obci, ktoré v dnešnej ťažkej dobe vyvolajú pozitívne ohlasy. Jedným z takých je fakt, že v „pandemickej“ dobe či tesne pred ňou vyrástli v priemyselnom parku v Sedličnej nové hospodárske objekty a sídla firiem.

Prešli sme sa po území parku a na vlastné oči sa presvedčili, že je tomu tak.

Rozšírila sa o nové skladovacie priestory spoločnosť Empíria. Svoje nové prevádzky otvorili spoločnosti Verena, A JE TO – Realizácia stavieb, Two Partners. Pred dokončením je prevádzka spoločnosti Gastro Star.

Celá naša spoločnosť čaká na pozitívne impulzy, aby sa život vrátil do normálnych koľají. Tým, že tieto spoločnosti realizovali svoje nové prevádzky v tejto ťažkej dobe, ukázali, že sú pripravené na reštart. A to je pozitívum, vrátane faktu, že sú etablované na území našej obce.

Dušan Pevný

Priemyselný park – Sedličná

Informácia o výnose dane na Slovensku

Info

Hovorí sa v nej: „Chceme vám oznámiť, že prevod výnosu dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov miest a obcí v marci 2021 bude vo výške cca 177,684 mil. euro, čo bude o cca 5,131 mil. euro (o 2,81 %) menej ako bolo poukázané v marci 2020 (182,815 mil. euro).

Podľa očakávania bude výrazne nižšie aj doučtovanie výnosu dane za predchádzajúci rok, ktoré dosiahne hodnotu 3,981 mil. eur (oproti 20,095 mil. eur v roku 2020).

Celkový hotovostný prevod dane v marci bude v sume 181,665 mil. eur, čo je o 10,47 % menej ako v roku 2020 (202,910 mil. eur).

Rozpočet verejnej správy pre mestá a obce na rok 2021 (2.171,494 mil. euro) bude k 31.3.2021 naplnený na cca 29,85% v celkovej výške 648,138 mil. eur (o 18,279 mil. eur menej ako k 31.3.2020.“

Dúfame, že tento trend nebude mať dlhodobú krivku, aj keď doba „pandemických“ opatrení pravdepodobne zasiahne do výberu daní a ich prerozdelenia. No počkajme, čo prinesie čas...

Redakčná rada

ilustračné foto

Fotografia dostala život

Pátrali sme

Starší pán je Emil Hofmann, manžel pani Adely, rodenej Zsolnayiovej (dedko a babka pána Maxona). Stojace blond'avé dievča je Zuzana Hofmannová, dcéra Adely a Emila (mama pána Maxona). Sediace dievčatá (vľavo a vpravo) sú dcéry najstaršieho brata Emílie Zsolnayiovej Jánosa Adamkovicsa – Eva Adamkovics a Katy Adamkovics, ktoré žili v Nagylaku a neskôr v Totkomlósi.

Pani v bledej blúzke nevedia potomkovia rodu identifikovať. Naši rodáci, ktorí rodinu zažili priamo v tej dobe hovoria, že je to sestra pani Emílie Zsolnayiovej, ktorá sa nevydala, a volala sa Boženka Adamkovicsová (teda neistá informácia). Obe sú vnučky významného učiteľa a národovca Pavla Mikulíka.

Pani v kockovanom kabáte je Adela Hofmannová, rodená Zsolnayiová (posledná osoba pochovaná v krypte Lipských). Staršia pani v bodkovanom čítajúca noviny je Emília Zsolnayiová, rodená Adamkovicsová.

Adela, Emília a Boženka sú posledné obyvateľky veľkostatku a kúrie.

Meno autora fotografie sme sa nedozvedeli, no zrodenie fotografie odhadujeme do rokov 1938 až 1940. Sme radi, že sme fotografii vdýchli život cez mená vyfotených. A zaspomínali si aj takto na časy minulé.

Dušan Pevný

V záhrade veľkostatku v Sedličnej

Podarí sa nám to ešte?

Zamyslenie

Žijeme zvláštnu dobu – „pandemickú“. Pomaly sme si zvykli na všelijaké rôzne obmedzenia. Všetko zlé je však aj na niečo dobré. Začali sme chodiť na pravidelné prechádzky po našom chotári, a tak s údivom objavujeme miesta, kde sme strávili svoje detstvo. Pozeráme sa na role, lúky a pasienky našich predkov, ktoré ich živili po celé roky. Veľká väčšina z nich je zanedbaných.

Náučná tabuľa pri kríži

Role, ktoré ich živili, ležia ladom, pasienky, na ktorých sa pásaval dobytok, sú zarastené a neprinášajú žiaden úžitok. Terénne nerovnosti - sklady a skládky, ktoré pravidelne kosili a prinášali im obživu pre dobytok, sú zarastené náletovými drevinami. Ovocné stromy, ktoré spevňovali tieto sklady a skládky, sú prehustené a pretože ich nikto neošetruje, postupne usychajú a hynú. Prichádzame tak o vzácny genofond našich overených odrôd jabloní, hrušiek, čerešní, sliviek a ostatných stromov, ktoré sú zvyknuté na naše pôdne a poveternostné pomery.

Je to smutné konštatovanie, ale dá sa s tým niečo robiť? Jeden človek s tým určite nič nesprie. Je preto treba osloviť a zapojiť mladú generáciu, aby sa začala viac aktivizovať v starostlivosti o prírodu a vo verejnoprospešných akciách. Možno by jednou takouto aktivitou mohlo byť aj pripravované vybudovanie náučného chodníka. Skupina našich občanov pripravuje v spolupráci s vedením obce a PD Inovec obnovu historickej cesty z Trenčína do Beckova, ktorá išla cez Rozvadce.

Ich zámerom je zrealizovať náučný chodník, ktorý by priblížil deťom základnej školy, ale aj obyvateľom našej obce časť našej histórie. Na tejto plánovanej trase sa nachádzajú z nej ešte niektoré zachované pamiatky. Zostatok kaštieľa (budova zdravotného strediska), socha sv. Jána Nepomuckého z roku 1753 (pravdepodobne najstaršia pamiatka v obci), zvonica v Rozvadzoch z roku 1867, gazdovský dvor (múzeum ľudovej kultúry), cintorín v Rozvadzoch, kríž pri starom cintoríne, v ktorom sa prestalo pochovávať po epidémii cholery.

Tento náučný chodník kopíruje historickú cestu, ktorá spájala Trenčín s Beckovom cez Kriivosúd-Bodovku. Táto cesta je zaznačená vo vojenskom mapovaní z roku 1783 a spomínaná trenčianskym šľachticom, ktorý opisuje priebeh udalostí v Trenčíne v období kurucskej vojny a porážku Rákocziho vojsk v bitke pri Hámroch v roku 1708. Táto najväčšia a najstrašnejšia bitka v Trenčianskej stolici je podrobne zaznamenaná aj naším rodákom, prof. Chrastinom, ako začiatok bitky pri Hámroch, ktorá sa začala

v skorých ranných hodinách 3. augusta 1708. Podrobný priebeh tejto historickej bitky a jej záznamy sú zachované vo vojenskom archíve vo Viedni.

Koniec tohto náučného chodníka je plánovaný v priestore pri zrekonštruovanom kríži v Rozvadzoch, ktorý pripomína túto historickú udalosť. Dúfajme, že sa im podarí vybudovanie a sprístupnenie tejto cesty - náučného chodníka, a že sa uskutoční plánovaná výsadba aleje ovocných stromov z genofundu starých odrôd, ktoré sa ešte zachovali v našom chotári. Podarilo by sa tak vytvoriť jedinečný priestor na aktívny odych a prechádzky slúžiaci pre obyvateľov obce.

Naši predkovia sa starali o svoju zem. Každý deň s ňou žili, dávali jej všetko, čo mohli, lebo vedeli, že je to istota, ktorá im umožní prežiť aj v zlých časoch. Dostali sme od nich do daru dedičstvo, o ktoré by sme sa mali starať a odovzdať ho našim deťom v stave lepšom, ako sme ho dostali. Pokúsme sa ho v rámci svojich možností zveľadiť, odovzdajme ho a pridajme aj naše skúsenosti a dobré rady nasledujúcej generácii. Zabezpečíme tak, aby sa nám toto vzácne dedičstvo nezničilo a zachovalo sa pre ďalšie generácie.

Vendelín Sedláček

Kríž v Rozvadzoch

Tvoja tvár znie povedome

Aktualita

Mladého herca Martina Klinčúcha sme vám už predstavovali minulý rok v zime. Hrá v oblúbenom seriáli televízie Markíza - Pán profesor. Približne takto pred rokom dostal pozvanie na casting do šou Tvoja tvár znie povedome, ale nakoniec ho nevzali.

Nelámal si s tým hlavu, veď život ide ďalej. O nejaký čas sa mu znova ozvali, že mu dávajú druhú šancu. No a teraz je súčasťou šiestej série šou Tvoja tvár znie povedome.

Dozvedeli sme sa, že Martin je nielen talentovaný herec, ale aj výborný spevák. So súťažou nebude mať žiadny problém, avšak jednu obavu má a to z tanca v ženskom prestrojení a v opätkoch.

Martin, držíme ti palce!

Monika Pevná

Martin Klinčúch

Poéziu mal veľmi rád

Historické postavy

Každá z jednotlivých častí našej obce má zo svojej histórie čo ponúknuť. K životu v týchto častiach patrili rôzne udalosti, príbehy, ale najmä ľudia. Tí ich tvár tvorili, boli ich charakteristickými nositeľmi. Držať v pamäti si budeme všetkých aj preto, lebo najmä oni dotvárali jej vzhľad, nimi obce žili, oni ju naplňali svojimi bohatými životmi. Aj v tomto článku sa jednej postave, človeku, budeme venovať. Hovorili mu dedko Štefan Záhumenský.

Bol dedkom najmä pre svoje vnúčatá, ktoré naučil nejednu životnú múdrosť, a hlavne im patrila výsada oslovovať ho dedko. Ale rovnako pôsobil na svoje okolie ako spoločensky rozhladený človek. Štefan Záhumenský sa narodil v roku 1923 rodičom Jánovi Záhumenskému a Zuzane, rodenej Bučkovej, vo Veľkých Stankovciach.

„Z dedkovho rozprávania vieme, že pochádzal z mnohohodnej rodiny. Jeho vydatá sestra zomrela ešte pred dedkovým narodením. Narodil sa ako dvanáste dieťa. Spolu zostalo šesť súrodencov. Keďže ich mama bola chorľavá, starali sa o neho staršie sestry,“ hovoria jeho vnuci. V chlapčenskom veku pomáhal mame, lebo bola chorá, priučil sa domácim prácam. Neskôr deti a vnúčence pochopili z jeho pohnutého života, prečo si majú ceniť jedlo, pestovať rastliny v záhrade. Vyučil sa za murára.

Jeho vnučka Zuzana Šimková, rodená Berková, spomína: „Náš dedko bol aktívny človek. V pracovnom živote ako murár a hasič, vo voľnom čase bol aktívny vo viacerých organizáciách. Mal rád spoločnosť, bol členom ochotníckeho divadla v obci.“

Vojenčinu slúžil v povojnových rokoch v Košiciach. Po návrate sa priženil do rodiny Adama Škúceho, zobral si ich staršiu dcéru Evu. Pomáhal okolo gazdovstva a chodieval zarábať „koruny“ na stavby po celom okrese (napríklad na poliklinike v Trenčíne či na hydrocentrále v Biskupiciach).

Narodili sa im s manželkou Evkou tri deti. Syn Janko, zomrel krátko po narodení, a dve dcéry - Anka a Zuzka.

Celý svoj život sa aktívne zapájal do diania v obci. V časoch socializmu nechýbal na žiadnej akcii „Žet“ a prikladal ruku k zásadným stavbám v obci. Aktívny bol ako hasič, hrával v dedinskom divadle, pôsobil aj ako poslanec.

Známy bol svojou aktivitou v miestnom Zbore pre občianske záležitosti, s ktorým sa zúčastňoval na rôznych aktivitách a prednášal napríklad aj rozlúčkové reči pri pohreboch. To dokáže len silná povaha a osobnosť. Svedomito sa na ne pripravoval a vždy ich obohatil o báseň. Poéziu mal veľmi rád, čítalval si básne a veľmi rád predniesol tematicky vhodnú báseň aj v spoločnosti.

Svojej rodine postavil v rokoch 1965 až 1966 dom. Pri stavbe mu pomáhali kamaráti, ktorým pomoc príležitostne vracal. Zamestnaný bol aj ako podnikový hasič v TOS Trenčín. Hasičskú školu vyštudoval diaľkovo.

Celý život bol aktívny doma či v obci, preto sa aj v dôchodcovskom veku veľmi rád zapájal do činnosti klubu dôchodcov v Stankovciach. Láske ku poézii učil najstaršiu vnučku, ktorá s veľkou trémou prednášala básne na rôznych podujatiach.

„V dôchodcovskom veku rád lúštil krížovky a našiel si čas aj na, ako on hovoril, „stružlikanie z dreva“. Vnúčatá sa tešili z koňa, na ktorom mohol „jazdiť“, vyrobil pušku, rapkáč, zvieratká...

aj Pinocchia, ten sa udomácnil v obecnej knižnici. Vyrobil makety štyroch domov, v ktorých dedko reálne býval, prestaval ich, alebo od základu postavil. Drevené obrázky porozdával nám, vnúčatám,“ rozhovorila sa opäť vnučka Zuzana Šimková.

Z dreva vedel zhotoviť aj rozmernejšie výrobky. Na dvore svojho domu mal „samorast“, na ktorý sa rady „štverali“ jeho vnúčatá, kým si jedno z nich nezlomilo ruku, potom ho radšej vykopali. Na dvore doteraz stojí studňa s kolesom alebo besiedka, v ktorej je v lete najlepšie miesto na oddych, a ktoré zmajstroval on, Štefan Záhumenský.

Navštevoval v pokročilom veku aj Univerzitu tretieho veku v Trenčíne. Jeho aktivita mu pomáhala bojovať s ťažkou chorobou. Tá ho však v 94. roku života zlomila a zomrel v roku 2017.

Vnúčence spomínajú: „Dedko Štefan nás učil pestovať zeleninu v záhrade a šiel na to „zlepšovák“. Vyrobil nám motyčky a hrable „do ruky“, vnukom aj kosu“. Dnes najmä vnuci oceňujú aj to, že ich naučil ako strihať ovocné stromy.

Ďalej hovoria: „Keď mal čas, vypíňal nám voľné chvíle turistikou do blízkych lesov či na Inovec, učil nás mená lúk a vrchov v okolí. V zime, keď sme sa brodili hlbokým snehom a museli sme kráčať v zástupe, prvý robil stopu, potom ustúpil a šiel ďalej, kým sme sa nevystriedali. Aj takto nám ukázal, aká je potrebná pomoc jeden druhému.“

Ďakujeme rodine Štefana Záhumenského za spomienku a slová o jeho životnom osude.

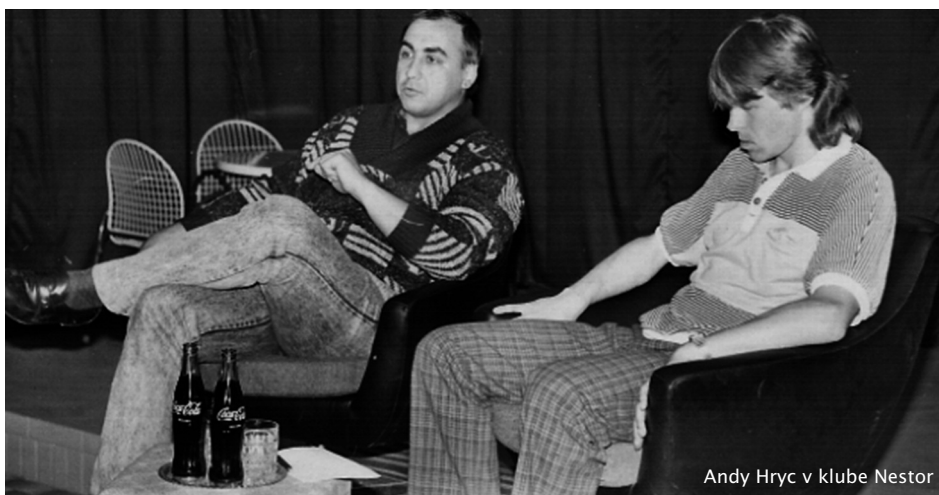
Zuzana Šimková, Dušan Pevný

Stretnutia s Andy Hrycom

Spomienka

Ked' človek odíde z tohto sveta, zostane prázdno po jeho duši. Každého, koho spoznáme, jeho trvalým odchodom nastane čas hodnotenia a vyvolá to všetky spomienky na spoločné chvíle. Andyho Hryca som mal možnosť spoznať v osemdesiatych rokoch minulého storočia. Zrovna sme hľadali náhradu pre klubový večer za chorého Miloša Kopeckého (už o tom písal kolega Gabo Kadák v minulých číslach HLASu).

Andy Hryc v klube Nestor

Pamätám, keď sme mu zazvonili, býval hneď vedľa známeho Katovho domu v Bratislave, „zahučal“ na nás z balkóna: „Čo si prajete, priatelia?“

A ja som za všetkých vykoktal dôvod, prečo sme prišli. Nuž, sadli sme si hneď. Slovo dalo slovo a o tri dni bol Stankovciach v klube Nestor aj s vtedy maličkou dcérou Wandou, ktorú naše

dievčatá zásobovali točenou zmrzlinou od pani Brigity.

S gráciou prešiel fakt, že je náhradou za majstra Kopeckého. Všetkých ohúril šarmom prejavu, šarmom slova. Všetci sme zistili, akým bol znalcom ruského barda Vladimíra Vysockého, odrecitoval nám pár jeho básní. Dozvedeli sme sa ako ho takmer omylom zastrelili v divadle pri predstavení v Košiciach, jazvu na krku mal navždy. Dozvedeli sme sa, ako sa ho snažila zlomiť západná produkcia v hoteli Kyjev v stávke, kto viac znesie (pili Bourbona). Šla z neho energia, rozvaha, múdrosť. Postavy, ktoré hral, neboli odrazom človeka, ale veľkostí herca.

Isto zažil tragické a pohnuté časy vo svojom živote. Keď sme sa náhodou po zmene režimu stretli, vždy si spomenul na naše Stankovce.

Naposledy sme pred pár rokmi úplnou náhodou cestovali spoločným lietadlom do Barcelony. Ja na futbal, on za kultúrou katalánskej metropoly. Opäť to bol on. Priamy, rovný chlap. Pri svojej mohutnosti chlapa bol dobrák s veľkým srdcom. Takto si Vás budeme pamätať, takto si Vás budem pamätať, Andy.

Odpočívajte v pokoji.

Dušan Pevný

Všetci sme ju volali „Žolnayka“

Začnem najskôr inak, chlapmi. A presne tak, ako mi spomienky tlačia písmeňá do riadkov. Štefan Žolnay (Zsolnayi) a Pavol Žolnay (Zsolnayi) sú spomínaní v kronike Sedličnej. Štefan Žolnay bol kedysi starostom a Pavol Žolnay notárom, dlhé roky. Úrad mal v budove, ktorá už nestojí, a naposledy tam býval Miško Chrastina. To bol ten, čo po úraze chodil po dedine na takom „vozítke“. Vpredu hore mal pedále a rukami nimi krútil. Takto ho poznali aj „štamgasti“ z Belovca, kam nejdennokrát zavítal.

Tú budovu notariátu som veľmi dobre poznal, chodieval som tam s otcom. Môj otec bol občas holič – náturista. Chodieval po domoch holiť a strihať ľudí, dodnes mám jeho nástroje odložené (ručné mašinky a podobne). A chodieval holiť a strihať aj toho Miša, sem-tam som chodil s ním.

V dome bola jedna obrovská miestnosť, v ktorej bolo prítmие. Okná od ulice boli malé. Na dvore mal šrotovník, ťahaný remenicou a ľudia chodili k nemu šrotovať jačmeň.

Tento dom bol spojený s domom kováča Štefana Baca. Mali spoločný dvor a na ňom bola komora. V nej istý čas tam bývala moja tetka Anna Juríková s rodinou, potom môj strýko Jožo a naposledy aj Miroslav Kmeťo. Neskôr v tom Bacovom dome bol zelovoc. Chodieval som tam často, dobre som to poznal.

Aby som sa oblúkom vrátil k rodine Zsolnayovcov, dobre si pamätám na pani Adelu Hofmannovú z rodu Zsolnayovcov. Všetci sme ju volali „Žolnayka“. Ako deti sme sa jej veľmi báli. Keď sa odhaľovala Lipskému pamätná tabuľa na budove bývalej kúrie, bolo tam veľa ľudí vrátane televízie.

A ja som sa tejto pani prihovril: „Teta, čo je vo vnútri?“

Bola veľmi ochotná. Zavolala ma a aj ostatné deti dovnútra. Poukazovala nám pamätnú izbu, porozprávala, povysvetľovala. Bola veľmi vľúdna, príjemná, pozorná, mala jemné správanie a vystupovanie. Najskôr bola taká „posmutnelá“. Keď sme sa okolo nej pohybovali a pypytovali, tak sa začala usmievať. Bolo vidieť, že má deti rada. Od tohto okamihu sme sa jej už nebáli.

Čriepky z histórie

Adela Hofmannová

O pár rokov niekam odišla a neskôr sme sa dozvedeli, že zomrela.

Štefan Šmatlák

Trvale vysoký štandard kvality - Gastro Star Firmy u nás

Spoločnosť Gastro Star s.r.o. pôsobí ako veľkoobchodná firma s potravinami na trhu už viac ako 10 rokov. Od svojich začiatkov, ktoré siahajú do roku 2007, sa snaží prinášať najvyššiu čerstvosť a kvalitu pre všetkých zákazníkov. Do nášho sortimentu uvádzame len položky, ktorých kvalitu a chuť sme osobne skontrolovali a sme o nich presvedčení.

budúce sídlo v Sedlčnej

Naša spoločnosť sa zameriava predovšetkým na kvalitu a spoľahlivosť. Všetky naše produkty sú dodávané priamo od výrobcov, chovateľov, farmárov, prostredníctvom rakúskej spoločnosti Kroeswang. Všetky produkty sú prísne kontrolované a testované, aby sme zabezpečili najvyššiu kvalitu pre zákazníka. V našom sortimente sa nachádza približne 2000 produktov. To je menej v porovnaní s ostatnými veľkoobchodníkmi s potravinami hlavne z dôvodu, že dbáme o vysokú kvalitu produktov.

Všetkým našim partnerom dávame dve kritériá, ktoré musia 100% spĺňať - trvale vysoké štandardy kvality a dostatočne vysoká výrobná kapacita.

Dodávatelia potravín, ktorých uvádzam nižšie, sú len niektorí z našich dlhoročných partnerov spĺňajúcich naše kritériá:

- štajerský špecialista na lahôdky „Schirrhofer“ nám dodáva čerstvé rakúske mäsové a údené špeciality
- spoločnosť „Wech“ nám dodáva čerstvé rakúske morky
- rakúske mliečne spoločenstvo „Bergland milch“ nám dodáva čerstvé domáce mliečne výrobky
- lahôdková manufaktúra „Kugler“ nám dodáva šaláty, zeleninu a lahôdky

- našim partnerom pre čerstvé sladkovodné ryby je firma „Eisvogel“
- viedenský výrobca paštét „Hink“ nám dodáva paštéty a teriny

Aby sme nielen splnili vaše priania, ale mohli ich vopred rozpoznať, tvoríme konzultačný trojuholník okolo našich zákazníkov. Každý zákazník má skúsený tím obchodných zástupcov, telefónneho predajcu a dodávateľa, ktorí sa starajú o všetky priania a osobné potreby.

V súčasnosti sme do našich služieb zaradili aj novinku s názvom HOME DELIVERY. Táto myšlienka vznikla hlavne z dôvodu dopytu zo strany jednotlivcov, a preto sme sa rozhodli rozšíriť náš zámer aj na jednotlivé domácnosti. Na rozdiel od veľkých obchodných reťazcov ponúkame produkty, ktoré nájdete iba u nás. Všetky produkty si môžete objednať prostredníctvom webovej stránky na www.gshome.sk.

Dovoz potravín je zabezpečený do 24 hodín priamo k vám domov.

Všetky produkty prepravujeme v nákladných automobiloch, ktoré sú vybavené moderným dvojkomorovým chladiacim systémom. V komore s teplotou +4°C sa nachádzajú čerstvé potraviny a v priestore s teplotou -18°C mrazené potraviny. Chceme, aby naši zákazníci boli naďalej spokojní, a preto sa pri rozvoze spoliehame na našich vyškolených vodičov. Rozvoz zabezpečujeme každý pracovný deň v rámci celej Slovenskej republiky.

Tomáš Hazda

Poznámka redakcie: „Ďakujeme Bc. Tomášovi Hazdovi za predstavenie spoločnosti, ktorá si zvolila za miesto svojej prevádzky našu obec v priemyselnom parku v Sedlčnej.“

Lesný odborník - Fridrich Grünwald

V našej obci sa narodilo alebo žilo a pôsobilo viacero významných osobností, ktoré sa natrvalo zapísali do histórie nielen našej obce. Ale v našej obci sa narodili aj takí, o ktorých naši občania vedia veľmi málo, alebo o nich viacerí ani nepočuli. Jedným z nich je aj Ing. Fridrich Grünwald, významný lesnícky odborník, dendrometrológ a vysokoškolský pedagóg.

Fridrich Grünwald – sediaci v strede

Fridrich Grünwald sa narodil vo Veľkých Stankovciach pri Trenčíne 13. 1. 1902, ešte v čase Rakúsko-Uhorska, v roľnícko-živnostníckej rodine s 3 súrodencami a s vlasteneckou výchovou. Mladý Fridrich mal snahu študovať a otec ho v tomto podporoval. Začal v maďarskom Piaristickom gymnáziu v Trenčíne. Počas štúdia vznikla Československá republika, maturitu už robil v slovenskom jazyku na Reálnom gymnáziu v Trenčíne roku 1921. Pokračoval v štúdiu na Vysokej škole zemédelskej, lesníckom odbore v Brne. Po získaní inžinierskeho diplomu v roku 1926 vykonal ešte krátke jednoročné doplnujúce štúdium na francúzskej Ecole Nationale des Eaux et Forêts v Nancy. Počas nej podnikol exkurziu do rôznych lesníckych oblastí Francúzska. Výsledky tejto cesty publikoval v Lesníckej práci v roku 1926.

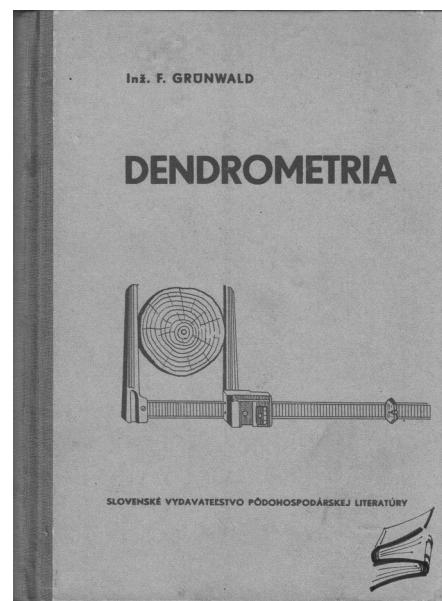
Ešte ako študent v Brne sa zúčastnil študijnej cesty vo Švajčiarsku, ktorú viedol profesor Opletal, bývalý generálny riaditeľ Štátnych lesov a majetkov. Z cesty napísal podrobnú správu o lesníckej hospodárskej činnosti navštívenej krajiny. Ďalšiu lesnícku študijnú cestu podnikol na Podkarpatskú Rus. Vojenskú prezenčnú službu vykonal na prelome rokov 1927 a 1928 v Terezíne. Svoju lesnícku prax začína ako technik v lesnícko - zriaďovateľskej a zememeračskej kancelárii Ing. Javorského v Trenčíne. Vzápätí sa však stáva asistentom Správy Štátnych lesov a majetkov v Smečne pri Prahe, na bývalých majetkoch grófa Clam-Martínica. Tu bol poverený vedením evidencie lesného hospodárstva, čo sa týka ťažby a zalesňovania, vý-

počtom cien dreva a vedením evidencie pozemkového majetku. V roku 1928 sprevádzal oficiálnu štátnu návštevu francúzskych lesníkov v Československu.

V roku 1930 sa v Prahe oženil a s manželkou, odbornou učiteľkou, prišli na Slovensko. V roku 1938 sa im narodil syn. Svoju najdlhšiu prevádzkovú činnosť vykonával počas rokov 1931 až 1950 ako správca lesov mesta Banskej Štiavnice. Na túto funkciu sa dostal ako víťaz konkurzu. Postupne vykonával funkciu správcu, lesmajstra, lesného radcu a hlavného lesného radcu. V roku 1933 absolvoval skúšku samostatného lesného hospodára. V povojnových rokoch vykonával navyše dobrovoľnú funkciu lesného referenta na Okresnom národnom výbore v Banskej Štiavnici, bol tiež predsedom Okresného združenia slovenských roľníkov v Banskej Štiavnici. Málo známu skutočnosťou z jeho života je, že bol jedným z iniciátorov a realizátorov výstavby továrne na výrobu dinasových ohňovzdorných tehál z miestnych kremencov v Banskej Belej.

Fridrich Grünwald bol aj významným dendrometrológom. Dendrometria je náuka, ktorá pojednáva o určení hmoty stromov a porastov, o určení veku jednotlivých stromov a porastov a o určení prírastku, ako zmeny taxačných veličín pri jednotlivých stromoch alebo pri celých porastoch. Napísal alebo v spoluautorstve s kolegami pripravil vydanie učebnicových textov pre študentov z lesníckej dendrometrie, hospodárskej úpravy lesov, zememeračstva a lesníckej taxácie.

Zaujalo nás

A ako to bolo s jeho pedagogickou praxou? V roku 1948 začal najprv externe pôsobiť na Štátnej vyššej lesníckej škole v Banskej Štiavnici. Roku 1950 nastúpil do funkcie stredoškolského profesora na premenovanú Strednú lesnícku technickú školu v Banskej Štiavnici. Pedagogickú kvalifikáciu si doplnil v roku 1951 seminárom v Spišskej Novej Vsi. Ako pedagóg vyučoval dendrometriu a hospodársku úpravu lesov. Do dôchodku odchádza v školskom roku 1969-70. Ako dôchodca ešte externe vyučoval na Strednom odbornom učilišti lesníckom v Banskej Štiavnici až do roku 1975. Spolupracoval s Lesníckym, drevárskym a poľovníckym múzeom vo Svätom Antone ako prekladateľ odborných diel z maďarského jazyka. Okrem iného preložil prácu profesora Lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici Eugena Vadasa – Vlkolínskeho „*Dejiny Vysokej školy lesníckej v Banskej Štiavnici*“. Spracoval tiež obsahy časopisu Erdészeti Lapok – Lesnícke listy, ktoré začali vychádzať v roku 1862 pod redakciou Karola Wagnera a spoluredaktora Adolfa Divalda.

Svoje spomienky napísal vo svojich 76. rokoch (v roku 1978). Zomrel 5. júna 1993 ako 91-ročný v Prahe u svojho syna Alexandra. V roku 2023 si pripomenieme 30 rokov od jeho úmrtia a rok predtým 120 rokov od jeho narodenia.

Štefan Šmatlák

Podklad: článok od Ing. Viliama Stockmanna, Csc., uverejnený: Štiavnické noviny č. 1, dňa 12. 1. 2012

Fridrich Grünwald vpravo

Hon na veveričku

Zápisky z mladosti

Partia „Raubírov“ bola štvorčlenná: Vladko, Paľo, ďalší Vlado a ja. Hanlivý názov nám prisúdil Jano Mikulec - bývalý snajper - ostreľovač a chlap bez ruky, ktorú mu v 1. svetovej vojne odstreli nepriateľský snajper. Preto aj ten hanlivý názov raubír = zbojník. Za Rakúsko-uhorskej monarchie sa hovorilo bežne maďarsky, ale aj nemecky a česky. My sme „zbojníkmi“ naozaj boli, veď čítajte.

ilustračné foto

Kde inde v katastri obce mali byť orechy, keď nie v Orešskom jarku? Tu boli základným stromom, a kde sú orechy, nutne sa môže dať aj veveričkám. Milovali sme tie krásne hrdzavé i čierne. Boli schopné preskočiť zo stromu na vedľajší alebo zbehnúť na zem, keď bol úsek bez stromov. Nevie, komu prišlo na myseľ, ale naraz chcel mať každý doma veveričku. A neviem, či aj ten istý vymyslel - hon na veveričku. Cieľ bol jasný a dobre vymyslený - nahnať veveričku do bŕtľaviny stromu a na dierke odchytiť.

Ten „vymýšľák“ bol hlavička a dobre to mal odporozované i premyslené. Technika honu primeraná dobe a možnostiam. Ako zbrane bol najvhodnejšie kusy konárov, na zem spadnuté a polámané na kúsky veľkosti 70 - 80 cm. Mali názov „glocky“. Každý mal v ruke dva - tri. Veď, ako ho vyhodil, tak aj spadol a bol znova na použitie. A ten názov bol našský - miestny, teda lokálny

a odvodený. Premenený, transformovaný z českého výrazu „klacek“.

Prvý strategický krok bol objaviť veveričku a hneď zistiť, kde je najbližšia bŕtľavina. Glocky sa hádzali vedľa veveričky, presnejšie povedané za ňu, v smere vybranej „bŕtľavy“, aby sme ju nasmerovali práve k tomu bŕtľavému stromu. Zo zásady sa nesmeli mieriť na ňu! Veď by sme ju zabili! A žasli by ste. Zvieratko veľmi skoro pochopilo, čo sa od neho chce. Nezvyklo vrčalo, čo od veverice nikdy nepočuť. To ale len v momentoch, keď už toho bolo veľa, tlak silný, ona, chúd'a, unavená a ozaj nevedela „kam z konopi“.

Keď konečne preskočila na cieľný strom, muselo sa stíchnuť a nehádzať. Ona zrejme už cítila, že tu bude spása a zmizne „Raubírom“ z dosahu. Pravda, bolo tam kriku dosť, a to privolalo ďalších zbojníkov, konkurentov. Ba niekedy bola z toho na konci aj bitka. To vtedy, keď „nepovolani“ uplatňovali vlastnícke práva.

Najdôležitejšie a koncové dve fázy „technológie“ honu boli pred nami. Predovšetkým musela vojsť do diery, ktorú kedysi vyďobal doktor d'ateľ. Niekedy vbehla dovnútra sama a možno si predstavovala vysnený oddych či priam sníček. Ak nie, pokračovalo neúprosne bombardovanie glockami, kým sme ju neusmerili ku konečnému úkonu z jej strany. To bola tá prvá fáza.

Tu už musel byť celkom pripravený najšikovnejší „raubír“, naboso a bez hluku vybehnúť až k diere a založiť osobitne upravenú teplákovú blúzu. Samozrejme, založiť na dieru. To vlastne bola skoro ukončená druhá fáza, lebo to malé chudiatko už malo len jednu voľbu - skočiť do tej blúzy. Nie je vylúčené, že ešte mohla ujsť, už zo zajatia, lenže také chyby „tvrdí vlci raubíri“ nerobili.

Ak neskočila do blúzy pri jej založení, lebo zakryté svetlo bolo impulz na vyskočenie, stačilo už málo. Jeden, niekedy z horlivosti dvaja naraz „zatelegrafoval“, teda väčším kameňom poriadne udreli do kmeňa. Výsledok bol jasný...

V zápale hry som nikdy nemal pocit, že je veverička chúd'a. Takto sme sa hrávali... Pred sedemdesiatimi rokmi sme praktizovali podobné hry ako bol tento hon na veveričku. Je treba úroveň hier s odstupom siedmich decínií porovnávať alebo neúprosne kritizovať? Nuž, veď hej... Nech sa páči. Lenže nikdy sme ulapenú veveričku nepovažovali za korisť, len za vytúžené milé, inak nedostojné zvieratko, ktoré práve takto sa mohlo dostať k ruke či tvári na nežné poláskanie. Samozrejme, s rizikom, že pohryzie, sme rákali, ale nikdy sa tak nestalo.

Možno tá neskonale svižná, úžasne krásna a vždy sme si mysleli aj rafinovaná a dôkladne premýšľajúca kráska dôsledne a dosť spoľahlivo pre ňu, dokáže odhadnúť, že tu, v rukách chlapčískov - raubírov, čo ju toľko honili, nehrozí nebezpečenstvo. A po chvíli hrania a láskania ju vždy pustili.

Po rokoch som venoval už ako vedecký pracovník istý druh pozornosti etológii. Je to vedná disciplína, ktorá sa zapodieva životnými prejavmi. V nej, povedal by som aj reakciami, ktoré už nie sú reflexnou, ale vyššou činnosťou, povedzme premýšľaním. Ono by už siahalo naspäť k tomu „nehrozeniu“ nebezpečenstva. Ale to je už „sústo“ z iného súdka.

Dušan Ochodnický

Vták

Práca žiakov školy

Mal som online hodinu, keď mi do okna narazil letiaci vták. Narazil takou rýchlosťou, že po páde na zem zomrel. Rýchlo som podošiel k oknu a v tom momente ma vyvolala vyučujúca. Mŕtv vták na dvore mi ale vadil, tak som sa opýtal, či môžem ísť na WC.

Miesto toalety som utekal na dvor toho vtáka upratať. Po príchode na hodinu sa ma učiteľka spýtala, čo som tak dlho na tom WC robil. Čo som jej mal povedať, že som upratoval vtáka?

Damián Minárik, 6.A

Korbáče

Tradície

Pomaly sa blíži Veľká noc, najväčší kresťanský sviatok, ktorý je už od dávna spojený aj so šibačkou a oblievačkou. Tento rok, tak ako aj minulý, však bude pre „pandémiu“ korona vírusu nielen bez bohoslužieb v kostoloch a chrámoch, ale aj bez šibačov, ktorí by chodili po dedine, po rodinách a známych. Aj keď to teda nebude možné, nemusí nám to brániť v tom, aby sme si v tomto predsviatčom čase neuplietli doma korbáč. Ved' ľudia sa teraz viac ako pred korunou prechádzajú prírodou, chotárom a nemal by byť problém doniesť si domov vrbového prútia. Pripájam teda návod na upletenie korbáča.

ilustračné foto

Najvhodnejšie sú prúty z vrby bielej, ktorá rastie pri potokoch alebo pri Váhu. Smútočná vrba, ktorá rastie v parkoch, vhodná nie je, lebo je krehká a láme sa. Kvalitu prúta zistíme tak, že ho skrútime okolo prsta. Ak sa láme, tak nie je dobrý. Najlepšie sa pletie z mokrého prútia,

preto je dobré ho nechať celú noc namočené vo vode. Budeme potrebovať 8 približne rovnakých prútov dlhších ako 1 meter a 2 tenšie na rukoväť a ukončenie korbáča. Musíme myslieť na to, že pri pletení z prútia 1 meter dlhého sa nám stratí približne 25 cm na dĺžku hotového korbáča.

Postup je nasledovný: vezmeme 8 prútov za hrubšie konce a vyformujeme okrúhly zväzok. Do stredu tohto zväzku vsunieme tenší prút zo spodu na 10-12 cm a zviažeme to špagátom alebo drôtikom. Prútom omotáme zväzok na dĺžku rukoväte 12 cm, zastrihneme a zasunieme z vrchu zväzku do rukoväte. Nasleduje samotné pletenie. Zväzok pevne uchyťme medzi kolená, alebo požiadame deti alebo manželku, aby nám pomohli. Prúty rozdelíme na dve časti: štyri vľavo – štyri vpravo.

Začneme 1 prút z ľavej strany preložíme vrchom medzi prúty 6 a 7 na pravej strane a vrátime ho na ľavú stranu na pozíciu 4. Prút 8 z pravej strany preložíme vrchom medzi prúty 2 a 3 a vrátime ho na pravú stranu na pozíciu 5. Takto pokračujeme až pokiaľ sa nám neskrátia prúťky na cca 10 cm. Koniec zviažeme tenkým prútkom alebo peknou stužkou a konce zastrihneme na rovnakú dĺžku. Počas pletenia musíme neustále prúty dotahovať, aby bol korbáč pevný.

Ako mládenci sme plietli korbáče každý rok. Keďže sme bývali pri potoku a rástli tam vrby, nebol problém urobiť ho hoci deň pred šibačkou. Jeden rok sme si dali záležať a uplietli sme korbáč, ktorý mal cez dva metre dĺžky. Prúty naň mali 3,5 m. Na šibanie sme mali malé korbáče do ruky a na tento veľký sme viazali stužky od každého dievčaťa čo sme vyšibali. A bolo ich neúrekom. Hrdo sme ho niesli po dedine vždy dvaja na pleci. Dlhé roky bol ozdobou na stene v mojej detskej izbe.

Pavol Múdry

Ján Mlynek zo Sedličnej

Narodili sa u nás

Obec Sedličná bola v minulosti typickou zemianskou dedinou s mnohými vlastníckmi. V obci žili príslušníci mnohých rodov a medzi najstaršie patrili aj rod Mlynek. Poslednou príslušníčkou tohto rodu bola pani Antónia (Tónka) Mlynková, na ktorú si naši starší spoluobčania ešte dobre pamätajú. Jedným z rodu bol aj mlynár Ján Mlynek. Informácie o ňom sú čerpané z monografie obce Zlatníky z roku 2006.

Mlyn na Jakoňovci bol vybudovaný na podnet grófa Františka Abensperg-Trauna v roku 1832. Postavili ho na mieste, kde prv stála hať pre dolný Miksov mlyn, pri potoku Livina. K mlynu patrili dom (č. 44), tri záhrady, maštál a sýpka. Samotný mlyn stál na ploche 4x5 viedenských siah. Zakladateľ tohto mlyna Ján Mlynek sa narodil v roku 1809 a pochádzal zo Sedličnej v Trenčianskej župe. Za mlynára sa vyučil u príbuzných vo Veľkých Bierovciach a v Selci. Neskôr sa priženil do Zlatníka. Jeho manželkou bola Katarína Niková (nar. 1806). Mali synov Jozefa (nar. 1843), Jána (nar. 1845) a Michala (nar. 1847).

V roku 1869 žili v osade (v starom dome č. 44) Ján Mlynek s manželkou Katarínou a ich traja synovia s rodinami. V podnájme mali 11-ročného

sluhu (paholka) Jána Blinu zo Zlatníka. Pri mlyne spoločne chovali 1 kravu, 2 voly, 8 oviec a 6 klátov včiel. Podľa mlynárov Mlynekovcov dostala

osada Jakoňovec nový názov Mlynekov mlyn.

Mlynekov mlyn spočiatku využíval jeden spoločný ľavostranný vodný náhon so susedným mlynárom Miksu. Náhon bol nad Jakoňovcom „odrazený“ haťou od potoka Livina. Neskôr, kvôli sporom o údržbu spoločnej hate a mlynského náhonu, si mlynári z obidvoch mlynov vybudovali vlastné hate a náhony, pre každý mlyn zvlášť.

Mlynekov mlyn prestal mlieť v roku 1935.

Štefan Šmatlák

ilustračné foto

Stará škola v Malých Stankovciach

Historické budovy

Budova mnohých tvárí. Budova, v ktorej pôsobili mnohé osobnosti dejín a zanechali v nej svojho ducha. Budova, čo ožila v každom storočí či dobe. Budova bývalej malostankovskej školy. Zborový dom, ale aj mládežnícky klub či chovateľské centrum. Jednoducho a aktuálne – Stará škola. Dnes krásne zrekonštruovaná. Hrdo sa týčiaca pri evanjelickom kostole, trošku nezvyknutá na aktuálne šírky ciest, no preskúšaná storočiami udalostí súvisiacich s jej existenciou. Urobme si malý výlet do jej histórie.

Škola v Malých Stankovciach bola zriadená v roku 1783. Učiteľ Ján Horniak tu pôsobil ešte pred jej výstavbou a miesto pre učenie sa presúvalo podľa potrieb a možností obyvateľov. Po odchode učiteľa Horniaka bol povolaný do učiteľských služieb v roku 1788 Michal Malovec, za ktorého účinkovania bola škola vystavaná na terajšom mieste.

Po prijatí Tolerančného patentu cisára Jozefa II., syna Márie Terézie, bol v roku 1784 zriadený malostankovský evanjelický cirkevný zbor. Pozemky pre výstavbu kostola a školy boli zboru darované grófskou rodinou Silvayovcov. O autorovi projektu sa v archívoch doby nedočítame. Fakt je však ten, že okrem triedy bol v budove zriadený aj učiteľský byt. Stavba školy sa datuje teda do rokov 1788 až 1789. Pôsobili v nej učители Ján Colony, Ján Porubský, Karol Riezner, Ján Žarnovický, Ján Dobrotka, Daniel Janovský, Peter Mičátek.

Za učiteľovania Petra Mičátka, ktorý bol v Stankovciach viac ako dvadsať rokov (1829 až 1849), bola budova školy v roku 1837 dôkladne upravená. V roku 1849 bol povolaný za učiteľa do Malých Stankoviec Pavel Mikulík, ktorý na tejto škole učil 38 rokov. Za jeho účinkovania bola cirkev napomenutá, aby školu buď znovu postavila alebo ju prepustila štátu.

Stalo sa tak však až v roku 1873, keď cirkevný zbor školu znovu postavil nákladom 1657 zlatých a 64 korún, keď suma bola hrazená dobrovoľnými darmi cirkevníkov. V roku 1887 bol za učiteľa kantora vyvolený Michal Kišš. Vyučoval denne od ôsmej do jedenástej. A od druhej do piatej popoludní. Bral si 100 žiakov. Neskôr sa počet žiakov zvýšil, takže mal 120 až 130 školopovinných žiakov, a preto bola potreba zväčšiť učebňu, čo sa aj stalo.

Po odchode Michala Kišša na odpočinok bol povolaný za kantora učiteľ Emil Križan. Prišiel na tunajšiu školu v roku 1910. Po roku 1915 prešla veľká časť žiakov do novovybudovanej školy vo Veľkých Stankovciach. Počet žiakov na malostankovskej škole potom každoročne klesal na 60 až 70 žiakov.

Eduard Roška nastúpil na učiteľskú službu v Malých Stankovciach v roku 1928. Na návrh školského inšpektorátu v Trenčíne uzniesol sa malostankovský evanjelický cirkevný zbor dňa 30. septembra 1928, aby sa tunajšia škola zlúčila so štátnou ľudovou školou vo Veľkých Stankovciach. Stala sa školou trojtriednou zlúčením so štátnou dvojtriednou vo Veľkých Stankovciach. Od roku 1930 účinkoval na malo-

Bývalá cirkevná škola – v súčasnosti Zborový dom ev. cirk. zboru, Malé Stankovce

stankovskej škole učiteľ Jozef Cavar, po jeho odchode Ružena Slobodová a zastupujúci učiteľ zo štátnej školy Pavel Pelech. 1. septembra 1936 nastúpil na školu učiteľ Štefan Štukovský.

Zo spomienok Štefana Štukovského vieme, že malostankovskú cirkevnú školu navštevovali žiaci všetkých náboženstiev, čo boli v podstate len dve: katolícke a evanjelické. Správca školy býval v malom byte spojenom so školou. Pôvodná budova stojí dodnes, čiastočne zmenená iba vo vnútri. Vodovod tam nebol, voda sa nosila ručne zo studne, ktorá bola kúsok pred vchodom do kostola. V triede bol ešte aj organ a na chodbe kabinet pre pomôcky a knižnica. Dlážka v triede bola naolejovaná a v zime zohrievali triedu kachle. Keď tak spomínam, takto sme vlastne ako mládežníci zo Stankoviec takmer po štyridsiatich rokoch našli budovu v čase, keď nám ju Miestny národný výbor ponúkol pre klubové priestory. Ale k tomu neskôr.

Takže v čase vojny, či tesne pred ňou, dala malá jednotriedka žiakom, čo potrebovali. Nebola tu telocvičňa, ale to si deti vynahrádzali šantením na školskom dvore. V škole sa hrávali v tom čase aj divadelné predstavenia a bolo isté, že trieda, ktorá sa stala divadelnou sálou, bude zaplnená do posledného miesta. Počas vojnových rokov bola v budove stále škola, prechádzala však rôznymi názvami.

V roku 1944 skončilo na škole vyučovanie, lebo sa do nej nasťahovali nemeckí vojaci, ktorí tabule i lavice vyhodili na dvor. Ich chovanie bolo odmerané, sťažností však na nich nemožno vzniesť, tak hovorí dobový kronikár. V škole sa striedali ustupujúce nemecké jednotky. Po vojne sa vyučovanie začalo až 15. júna 1945. V tom istom roku sa zlúčili všetky školy v Stankovciach v jednu šesťtriednu štátnu ľudovú školu a riaditeľom sa stal Štefan Štukovský.

V roku 1950 vystriedal pána Štukovského nový riaditeľ, učiteľ Augustín Naďovič, ktorý

býval v začiatkoch pôsobenia v školskom byte. Bol zároveň posledným riaditeľom, ktorý v tejto škole pôsobil. V tejto budove sa v podstate učilo až do roku 1956, keď bola otvorená nová spoločná škola pre všetky štyri obce. Od tohto roku sa budova využívala na rôzne účely, no od roku 1873 neprešla žiadnou zásadnou rekonštrukciou. V roku 1963 sa v budove uskutočnili prvé rekonštrukčné práce. Vybudovala sa tanečná sála s javiskom a šatňou, miestnosť pre knižnicu. Na dvore kultúrneho domu sa vybudovala tanečná betónová plocha. Jej priestory sa dokonca renovovali v tom istom roku pre požiaru zbrojnicu.

V budove bola určitý čas knižnica, ktorú viedla pani Škúca, nejaký čas ju viedol aj Jozef Balaj, ktorý v nej so svojimi sestrami čítaval deťom rozprávky a príbehy. Chvilu v nej bolo sídlo Zväzarmu. No veľa občanov si budovu pamätá ako kultúrny dom, kde sa hrávali divadlá a pripravovali rôzne estrády, fašiangové oslavy a podobné spoločenské udalosti. Známymi organizátormi bývali páni Ješko,

Jančo či Pavlík. Na stenách pri pódii boli namalované postavy v krojoch, na jednej strane chlapec s dievčaťom, na druhej len dievča. Maľby zhotovili známi maliari z Rozvázdz Julko a Paľko Pevných.

Začiatkom osemdesiatych rokov bola budova ponúknutá funkcionármi obce chovateľskej organizácii a mládežníkom z celých Stankoviec. Najmä chovatelia sa od samého začiatku chytli práce a z časti budovy urobili chovateľské centrum, kde organizovali množstvo významných chovateľských výstav. Na dvore bývali tanečné zábavy a mládež v ňom robievala rôzne turnaje. Z najväčšej miestnosti sa stal mládežnícky klub, no dlho sa v ňom nič nedialo.

V roku 1984 bola definitívne ponúknutá predná časť vtedajším funkcionárom Zväzu mládeže a tí sa rozhodli konať. A tu sa vrátim k nalešteným podlahám, z ktorých zostali už len pahýle a aj tie boli napadnuté plesňami a hubami, steny boli nasiaknuté vlhkosťou a z kedysi preslávenej školy zostalo už len torzo so starou pecou.

Mladí sa vychytili a vybúrali podlahy, zamenili za nové betónové. Vysušili omietky a steny, zrepasovali elektrinu, opravili krovy a krytinu, urobili nové vchodové dvere. Vznikol klub Nestor. Zrazu sa po vzore chovateľov, ktorí boli v zadnej časti, stalo z budovy centrum kultúrneho a spoločenského života. V podstate ju obe organizácie zachránili pred totálnou devastáciou.

A tak sa v budove školy zrazu konali klubové večery s rôznymi umelcami, premietali sa filmy, organizovali besedy a život v starej škole dostal nový spoločenský impulz. Opäť slúžila verejnosti. Tieto aktivity skončili začiatkom deväťdesiatych rokov, keď po spoločenskej zmene bola budova vrátená do majetku cirkvi, ktorej roky patrila a odňatá jej bola v 50. rokoch dvadsiateho storočia.

Postupne sa teda budova školy vrátila k tomu, ako na začiatku bola stvorená. Začala opäť slúžiť ako zborový dom pre potreby evanjelickej cirkvi a náuke detí a mládeže. Stav budovy si však vyžadoval súrnu rekonštrukciu a pre ňu sa pred pár rokmi rozhodli predstavitelia ECAV v obci. Investovali do nej nemalé prostriedky z darov a vlastných zdrojov. Odrobili sa na nej tisíce hodín. Otvoril sa strop nad najväčšou miestnosťou, priznali krovy, vymenila krytina, odizlovali sa múry, urobili nové podlahy, omietky, maľby, postavili nové WC a urobilo sa mnoho iných potrebných prác.

Dnes je z toho nádherný priestor, ktorý dostal späť svoju dušu a ducha starých historických čias. Posviacka budovy nazwanej Stará škola bola 29. novembra 2020 generálnym biskupom ECAV Ivanom Elkom. Bude slúžiť na spoločenské udalosti bez rozdielu vyznania. Veríme, že bude prinášať občanom našej obce nielen miesto pre duchovnú útechu, ale najmä radosť, že sme zachovali jednu z najstarších budov v Trenčianskych Stankovciach (viac ako 200 ročná). A na to bud'me všetci hrdí!

Dušan Pevný

Stará škola po rekonštrukcii

Heligónkár - Miško Červeňan

Už od raného detstva ho bavilo sledovať relácie v TV Šláger a priťahovala ho všetka ľudová muzika. Najviac ho však zaujalo hranie na samotnej harmonike alebo ak chcete - heligónke. Dnes má trinásť rokov, navštevuje Základnú školu v Trenčianskych Stankovciach a svojím talentom prekvapuje obecnosť po celom Slovensku.

Michal Červeňan

Malostankovčan Miško Červeňan už ako šesťročný pre svoj veľký záujem dostal od mamy prvú heligónku. Rozhodli sa spolu navštíviť Základnú umeleckú školu v Trenčíne a zistiť, či vyučujú hodiny hrania na harmonike. Na ich prekvapenie, nevyučovali. Avšak návšteva ZUŠ nebola márna, prihlásil sa na učebný odbor - hra na bicie nástroje. Ako sám povedal: „Školu som navštevoval len 1 rok, nakoľko ma viac lákalo hranie na heligónku.“ Nezostávalo mu nič iné, ako sa začať učiť sám. Miško: „Aj bez učiteľa, ako samouk, som u svojej babky každý deň po škole vyhrával svoje prvé piesne. Veľkým pomocníkom mi bola učebnica od známeho učiteľa heligónky Martina Čerňanského.“ Všimli ste si iniciály - MČ? Možno na tom niečo bude...

Učenie mu šlo od ruky a „harmonikárčenie“ sa stalo pre neho najväčším koníčkom. Takto spomína na prvé vystúpenie: „Moje prvé vystúpenie bolo na stretnutí heligónkárov na Myjave v roku 2014. Po vystúpení ma okamžite prijali do veľkej heligónkárskej rodiny. Sú v nej hráči, ktorí hrajú na heligónku a ich fanúšikovia, ktorí sa pravidelne zúčastňujú heligónkárskeho podujatia. Musím spomenúť, že do nej patrí aj veľmi známa heligónkárka Vlasta Mudríková, s ktorou som už neraz vystupoval,

a vždy naše spoločné vystúpenie dopadlo na jednotku. Ba raz som ju aj nahovoril, aby som ju na vystúpení v Opatovej pri Trenčíne sprevádzal na bubnoch, čo sa aj stalo. Bol to veľký zážitok.“

Michal Červeňan

Mladé talenty

Po prvých piatich vystúpeniach, na ktorých sa Miško zúčastnil zatiaľ iba ako divák, dostal príležitosť hrať medzi prestávkami vystupujúcich. Vystúpenia sa usporiadateľom rôznych podujatí tak zapáčili, že nášho stankovského harmonikára začali pozývať účinkovať na heligónkárske zrazy. V tejto nešťastnej dobe sa žiadne podujatia nemôžu konať, ale Miško nám rozpovedal o tých, čo boli: „Najznámejšie podujatia, na ktorých som sa zúčastnil, sú Dežerická cifrovačka, Čičmany, Horná a Dolná Mariková. Na podujatia ma pozývajú usporiadatelia, ktorí organizujú stretnutie heligónkárov. Býva tam vždy dobrá atmosféra. Účinkujúci odohrá tri až päť piesní a odmenený je vždy potleskom, pamätným listom a spomienkovým predmetom. Na záver všetci účastníci spolu na pódiu zahráme pár piesní, ktoré sú všetkým známe.“

Ľudia sa Miška často pýtajú: „Koľko trénuješ, keď ti to tak dobre ide?“ Priznal sa, že cvičeniu obetoval veľmi málo času. Z rozprávania jeho babky sa dozvedel, že pradedko bol tiež muzikant a zhodou náhod hral na harmoniku. Pravdepodobne talent zdedil po ňom. No pradedko mu „zveril“ nielen tento krásny talent, ale aj vzácny krojovaný lajblík, v ktorom chodí na všetky vystúpenia. Na otázku či nemáva pred vystúpením trému, odpovedal: „Priznám sa, že trému som nikdy nepociťoval, keď ma pozvali hrať na pódium, prišiel som a hral.“

V roku 2014 sa zúčastnil súťaže Trenčianske hodiny a v roku 2015 Slávik Slovensko. Na oboch reprezentoval Základnú školu Jána Lipského Trenčianske Stankovce. Dá sa povedať, že Miško svojimi vystúpeniami reprezentuje a robí dobré meno celej našej obci.

Monika Pevná

Stankovská dvanástka vo Francúzsku

Korene dychovej hudby v Stankovciach siahajú až do roku 1910. Stankovská dvanástka vznikla v roku 1964 a jej kapelníkom sa stal Ivan Dobiaš. Kapela sa vypracovala medzi popredné dychové hudby na Slovensku. Niekoľkokrát sa zúčastnila celoslovenskej súťaže malých dychových orchestrov, kde dvakrát zvíťazila. Tieto víťazstvá jej otvorili cestu koncertovať i v zahraničí. Precestovala takmer celú Európu, v roku 1990 absolvovala turné v Spojených štátoch amerických. Táto naša kapela veľmi dobre reprezentovala nielen Stankovce, ale aj Slovensko. Na cestách zažili viacero zážitkov. O niektorých z nich nám porozprával člen kapely Štefan Dobiaš. Tu je jeden z nich.

Stankovská dvanástka

Dobiašovci spomínajú: „Veľmi zaujímavé zážitky sme zažili cestou na turné po Francúzsku. Všetky koncerty v zahraničí v tej dobe (socializmu) boli pod patronátom Osvetového ústavu. Do Francúzska sme išli Čechami cez Šumavu, do Západného Nemecka. Pred Stuttgartom náš šofér Janko Chrastina (inak predseda MNV teda starosta) pravdepodobne prehnal náš autobus. Začalo to v ňom zrazu búchať, trepať, až sme zastavili na okraji diaľnice. Keď sme pod autobusom zbadali veľkú kaluž oleja, vedeli sme, že sme asi docestovali. Pri toľkej smole sme mali i šťastie. Boli sme blízko mesta Herrenberg, kde býval náš priateľ Miloš Holý z Trenčína, ktorý sa sem priženil. Keď sme mu zavolali, čo sa nám stalo, odpovedal nám, že sa nemáme čoho báť, a že budeme ďalej v ceste pokračovať.

Následne prišli piati muzikanti svojimi autami a odviezli nás do Herrenbergu, kde sa práve konal hudobný festival. Požiadali nás, aby sme tiež niečo zahrali. Tak sme sa preobliekli do krojov a odohrali svoj koncert. Pred nami vystupovala veľká kapela americkej armády s niekoľkými desiatkami hudobníkmi.

Po našom vystúpení pred tisíckami ľudí porozprával náš priateľ Miloš Holý starostovi Herrenbergu, čo sa nám stalo. Ten mu povedal, aby sme si nerobili starosti.“

Všetci boli pozvaní na ráno na radnicu, kde ich pohostili raňajkami, šampanským. Pri rozhovore ich starosta upozornil, aby sa pozreli von oknom a povedal:

ilustračné foto

Stalo sa

„Tento autobus pôjde s vami do Francúzska, a zadarmo!“

Aj to tak bolo..

Vo Francúzsku sa rozlúčili so šoférom, ktorý sa vrátil späť do Nemecka. V krajine „galského kohúta“ odohrali niekoľko koncertov vo viacerých mestách, ale vyskytol sa problém ako sa dostať domov. Štefan Dobiaš sa opäť rozhovoril: „Pracovník Ministerstva kultúry, ktorý bol s nami, sa zatiaľ pokúšal zabezpečiť nejaký autobus. Boli sme nútení predĺžiť si pobyt o ďalšie dva dni. Šoféri boli síce k dispozícii, ale neboli potrebné doložky na vycestovanie. Po dvoch dňoch nám zrazu povedal, že máme šoféra aj autobus z Mníchovej Lehoty. Bola to Škoda RTO (poznámka: dané autobusy poznáme zo 60-70 tých rokov minulého storočia). Bolo nám to jedno, preboha, len nech príde aj rebrinák. Už sme sa cítili zle, chceli sme ísť domov.“

Tak sa i stalo. Na parkovisku, v meste, kde mali posledný koncert, stáli moderné poschodové autobusy, ktorými prišli ostatné kapely. Keď zbadali ako sa blíži zázrak z Mníchovej Lehoty, tak ten autobus prekonal všetky navôkol.

„Okrem toho, že sa v podstate jednalo o veterána, tak celý bok autobusu bol špachtľou oškriabaný, čiastočne vytmelený, ani nebol natretý. Nič! No bol to katastrofa - autobus. Dvaja museli volantom ťahať v zákrutách, nemalo to žiadny posilňovač riadenia. Napriek týmto problémom sme boli šťastní, že sme s ním predsa len došli domov.“

Tento príbeh je spracovaný z rozprávania pána Štefana Dobiaša, ktorému i touto cestou ďakujeme.

Jozef Kadák

Partizán - Ján Beták

Z archívov

Ján Beták sa narodil 23. apríla 1922, pochádzal z 5 detí. Mal štyri sestry – Katku, Anku, Magdalénu a Máriu. Vychodil 10 tried školy. Jeho otec Štefan Beták pracoval v pálenici v statku pri dolnom konci dediny v Rozvadzoch, a mal za manželku Annu, rodenú Gabrišovou. V roku 1941 sa v ich rodine stalo nešťastie. Pri práci v pálenici nastal výbuch a roztrhlo kotol. Kus plechu smrteľne zranil Jánovho otca Štefana. V tom čase už pracoval mladý Ján v Nemecku. Po príchode na pohreb ho úrady nepustili späť do Nemecka. Musel nastúpiť na vojenskú službu v slovenskej armáde.

A tak musel narukovať. Dlhý čas sa o ňom nič nevedelo. Raz šla jeho mama na trh do Trenčína predávať vajčká a pri jednom obchode, vo výklade, boli oznamy o nezvestných vojakoch. Jeho mama Anna tam našla oznam s menom jej syna – Ján Beták, ročník 1922, obec Rozvadze – nezvestný. Celá roztrasená, aj s nepredanými vajčkami, sa vrátila domov. No po čase prišli úrady a oznámili, že syn Ján Beták prebehol k Rusom a začali to vyšetrovať. Dlhé roky sa nevedelo, kde sa Ján nachádza.

V roku 1945 však prišla, podľa rozprávania jeho mamy, najkrajšia chvíľa života. Vrátil sa jej syn domov! Po zbehnutí z armády sa pridral k partizánom. Dlhý čas však doma nezdržal. Ešte v roku 1945 ho poslali úrady do Čiech osídľovať pohraničie, tzv. Sudety. Ako bývalý partizán musel do Trutnova. Tam si našiel i dievča, ktoré sa stalo neskôr jeho manželkou a našou mamou. Volala sa Františka, rod. Vetešková. Všetci naši susedia v Rozvadzoch ju poznali ako pani Francku. 1. júla 1946 sa im narodil syn Ján a o dva roky syn Milan. Bývali v Starom Rakytíni, ktorý bol skôr nemecká ako česká dedina. V roku 1950 úrady povolili Jánovi aj s novou rodinou prísť domov, do Rozvázdz.

Ján Beták v neskorších rozhovoroch a spomienkach porozprával svojim synom o tom, ako prebehol k Rusom. Prebehlo ich veľmi veľa, no

kde sa to stalo si už presne nepamätal. Po príchode k Rusom bol zaradený do skupiny, ktorá odišla na výcvik do Ruska. V roku 1944 vstúpil do oddielu partizánov s názvom – VPRED.

Zachovala sa bojová charakteristika partizána Jána Betáka, ktorú vlastnoručne podpísali veliteľ oddielu VPRED podplukovník

Morskoj, politický komisár oddielu major Grigorjev a náčelník oddielu major Bobrov. Citujeme z nej:

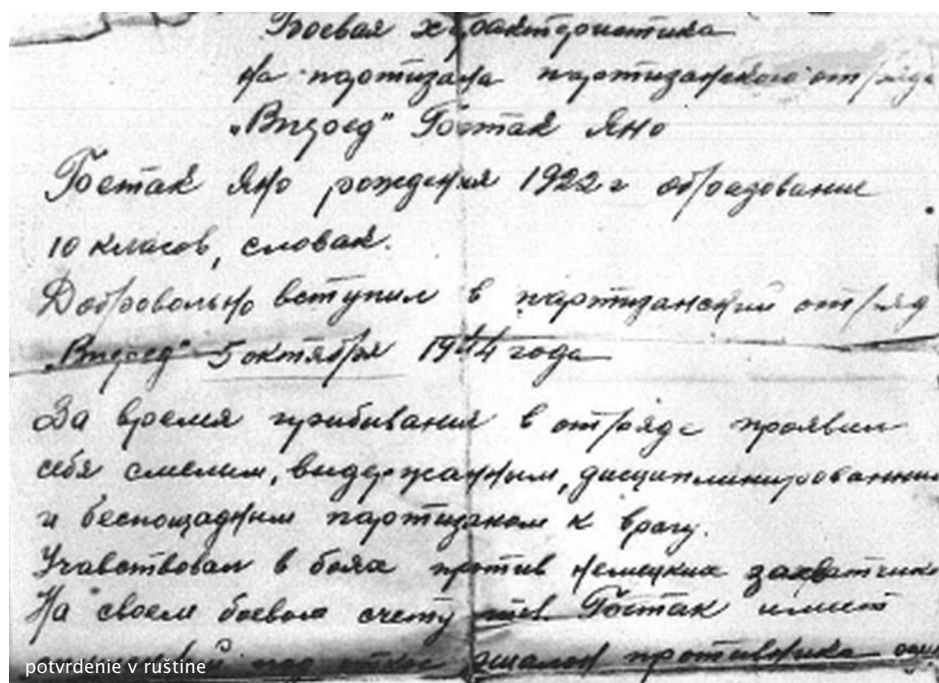
„Bojová charakteristika partizána Jána Betáka. Narodený 1922, vzdelanie 10 tried, Slovák. Dobrovoľne vstúpil do partizánskeho oddielu VPRED 5. októbra 1944. Za čas strávený v oddiele sa prejavil ako smelý partizán, vytrvalý, disciplinovaný a nezmieriteľný voči nepriateľovi. Zúčastnil sa bojov proti nemeckým okupantom. Ján Beták má na svojom bojovom konte „ešalón“ protivníka, ktorý bol pustený pod bojový násyp. Dvaja zabití a 63 zranených Nemcov, dva zničené automobily a so svojou skupinou zajali sedem vojakov protivníka. Za plnenie úloh velenia dostal poďakovanie. Podpísaní – Morskoj, Grigorjev, Bobrov.“ Tých poďakovaní bolo počas bojov viac...

Ked' sme sa s jeho synom Jánom Betákom rozprávali, povedal nám o jednom príbehu, ktorý ho z otcových spomienok zaujal.

„Boli zatlačení Nemcami, konkrétne do Prašína. Zásoby sa minuli. Tak ho ako rozvedčíka spolu s tromi partizánmi poslali do dediny zohnať jedlo, múku, mäso, petrolej, špiritus a lieky. Dve noci sa skrývali v lesoch než prišli do dediny. V noci došli do obchodu a všetko, čo potrebovali dostali po tme, iba pri svetle zápaliek. Keď sa vrátili k oddielu, dali sa do varenia halušiek, ale s hrôzou zistili, že obchodník im predal namiesto múky sadru! Boli opäť vyslaní za obchodníkom, aby ho potrestali. No ten mal šťastie, bol už preč, bol to udavač. Keby ho našli, tak by ho zastrelili, lebo oddiel bol veľký a hladný.“

Zomrel 17. októbra 2008 v Nových Zámkoch. Tak toto je príbeh nášho otca.

Ján Beták mladší

E.T. - Mimoszemšťan opäť prichádza

ilustračné foto

„Ťuk, ťuk, ťuk...” ozývalo sa po celej izbe.

„Do čerta, Beta, ak t'a chytím, tak si ma nepraj! Človek sa tu ani vyspať nemôže. No počkaj!” Vyskočila som z postele a už som sa hnala aj s lapačkou na muchy v ruke ku dverám.

Otvorím ich a tam... Nič. Ťukanie však neprestávalo. Bežím k oknu, či niekomu nenapadlo triafať tam kamienky. No len čo som zbadala, kto tam stojí, vykrikla som a srdce sa mi rozbúchalo strachom. Skočila som do postele a schovávala sa pod paplón. Na môj krik pribehli i ostatní členovia rodiny a dívali sa na mňa, či mi náhodou nepreskočilo. No keď som im s trasúcou sa rukou ukázala na oblok, tiež im nebolo do smiechu.

...a náš návštevník si veselo ťukal ďalej.

Otec, hlava rodiny, porozmýšľal a povedal: *„No zdá sa mi, že mu budeme musieť otvoriť. Urobíme to, no najskôr spravíme určité opatrenia. Ty, Betka, choď zobrať štyri varechy a ty, Zuzka, štyri veľké pokrievky.”* Nechápavo sme na neho pozerali, no on nám to hneď vysvetlil: *„Pokrievky nám budú v prípade potreby slúžiť ako obranný pancier a varechy ako meče.”*

Príbehy na všedné dni

Netvor stojaci za oknom mi bol strašne povedomý. Kde som ho len videla? Rozmýšľala som. Už viem. Ved' to je E.T. - Mimoszemšťan. A my sme sa ho naľakali...

Keď moje sestričky doniesli prostriedky individuálnej ochrany, povedala som: *„Myslím, že ich potrebovať nebudeme, ved' to strašidlo je E.T. - Mimoszemšťan a ten ešte nikomu neublížil. Môžeme byť hrdí, že prišiel práve k nám.”*

A tak sme všetok strach odhodili a otvorili sme. Mimoszemšťan sa na nás spočiatku len usmievane pozerál. My sme sa na neho usmievali a oslovovali. No potom vošiel dnu.

Začali sme sa s ním hrať a otec s mamou šli chystať raňajky. Keď boli hotové, šli sme sa najesť. No nevedeli sme, či aj vo filme jedol alebo nie. Tak sme ho pre istotu ponúkli. Začal vypliešťať oči, a keď sa do ničoho nebral, zjedli sme i jeho porciu.

Vtom nastal príšerný vietor, okná v kuchyni sa nám rozleteli a my sme zbadali na našom trávniku lietajúci tanier. Potom sa vysunuli akési schodíky a na nich sa objavila postava o niečo vyššia od nášho hosta. Naťahovala ruky za nami, akoby niečo chcela.

Odrazu E.T. - Mimoszemšťanovi začalo na hrudníku blikať srdce, vyskočil von a bežal za matkou. Obaja nám zakývali, vošli do taniera, ktorý sa pomaly zdvihol...

Nám to prišlo odrazu strašne ľúto a slzy sa nám nahrnuli do očí.

Tu zrazu počujem ťukanie.

Preberiem sa a vidím, ako sa mi Beta dobýja do izby a pokúša sa ma zobudiť...

Izabela Pažitková

Zachráňme hrob Pavla Mikulíka

Nedávno sme písali o životnom príbehu významnej osobnosti slovenských dejín Pavlovi Mikulíkovi. Tento osobný priateľ Jozefa Miloslava Hurbana pôsobil ako kantor na malostankovskej škole v rokoch 1849 až 1877. Národný buditeľ a národovec pôsobil v obci dlhých 38 rokov, čím zanechal výraznú stopu medzi obyvateľstvom našich štyroch obcí.

Miesto jeho posledného odpočinku, a tiež jeho manželky, je na malostankovskom cintoríne. Hneď za vchodovou bránou vľavo je takmer zabudnutý dvojhrob. Aby sme si overili, či sme pri správnom hrobe, preverili sme u pracovníkov obecného úradu očíslovanie hrobov podľa hrobového plánu. Po identifikácii hrobu sme na náhrobku vylúštili už takmer neviditeľné priezvisko Mikulík. Boli sme na správnom mieste.

Každá obec, každá komunita by si mala chrániť pamiatku ľudí, ktorí ju preslávili, ktorí

jej vtlačili výraznú stopu pred stáročiami. V tomto roku si pripomíname 200 rokov od narodenia Pavla Mikulíka. Možno by si zaslúžil, aby sa Stankovčania postarali o úpravu jeho hrobu. Zveľadili jeho okolie, opravili nápis na veľmi zachovalom náhrobku.

O tom, že naši občania nezabudli kto leží pod lipami malostankovského pietneho cintorína svedčí aj fakt, že na hrobe sme našli horiacu sviečku.

Dušan Pevný

Páli nás

Život v nej je menej stresujúci

Ako sa dostane človek do Austrálie, ako sa hovorí za klokanmi? Keď sme boli malí, babky nám hovorievali, že keď budeš kopat' jamu a budeš dost' usilovný, prekopeš sa na druhú stranu a budeš v Austrálii. Ako sa tam dostaneme, čo vôbec privedie človeka k tomu, aby zmenil na čas pocit domova za pobyt v tak ďalekej destinácii? To nám vysvetlil Marián Kadák z Veľkých Stankoviec.

Západná Austrália – Perth

Marián hovorí: „Hneď v úvode chcem pripomenúť, že moje spomienky smerujú do obdobia pred vyše dvadsiatimi rokmi“. Po skončení strednej školy a ZVS uvažoval, ako sa bude jeho život rozvíjať ďalej. Veľmi ho lákala angličtina a hlavne jej využitie - vtedy, keď sa mladý človek chcel profesijne niekam posunúť a nevedel po anglicky, nemal šancu. Na základnej a strednej škole sa učil po rusky a po nemecky. No a najlepšie sa jazyk naučíte v krajine, v ktorej sa ním hovorí. „Pre Austráliu som sa rozhodol preto, lebo pre mňa to bola krajina nesmierne exotická a zároveň sa mi zdala byť pokojnejšia ako USA,“ spomína Marián. Pred cestou si prelúskal učebnicu angličtiny pre samoukov a išlo sa. Všetky potrebné dokumenty, víza a pod. vybavoval legálne - cez agentúru, na časovo obmedzený pobyt. Nadšenie a očakávanie nových zážitkov však bolo čiastočne schladené v realite.

Cesta bola vyčerpávajúca. Je to nielen časovým posunom po prilete (+7 hod.), ale aj celým pobytom stráveným v lietadle. S jedným medzipristátím v Malajzii, v Kuala Lumpur. Spolu to trvalo asi 21 hodín. Po prilete do Západnej Austrálie zistil, že tento pobyt nebude prechádzka ružovou záhradou. Ďalej hovorí: „Napriek mnohým ťažkostiam a problémom som veľmi rád. Za túto skúsenosť vďaka najmä svojim rodičom, ktorí ma podporovali a bol som s nimi v styku cez email viackrát za týždeň.“

V Západnej Austrálii prežil 1 rok, a to v meste Perth. Bolo to obdobie od januára 2000 do januára 2001. Hneď po príchode začal študovať angličtinu a až potom IT. Najskôr mu cestovná agentúra zabezpečila bývanie v rodine, kde býval s majiteľmi domu - tzv. homestay.

A to bola pre neho pravá škola angličtiny. Neskôr bol nútený popri štúdiu jazyka a IT nájsť si prácu. Nebolo to jednoduché, pretože Austrálčania nedôverujú každému, a zvlášť cudzincovi. Ale nejako to zvládol. Pracoval ako čašík, pomocník v kuchyni - príprava jedla a umývač riadov... Ani si neuvedomoval, že to bola ďalšia škola popri štúdiu.

Ako pokračoval náš rozhovor, zaujímalo nás, ako na neho zapôsobila krajina. Odpovedal nám: „Západná Austrália na mňa zapôsobila veľmi priateľským dojmom a pokojnou atmosférou. Systém dodržiavania pravidiel a zákonov tam fungoval vo všetkých sférach života a platil rovnako pre všetkých. Túto časť Austrálie som precestoval od vnútrozemia po celom pobreží - Kalgoorlie, Esperance, Pinnacles, Scarborough Beach, Fremantle, York, Beverley, Kalbarri, Wave Rock, Geraldton, Albany...“

Púšť Pinnacles

Na potulkách svetom

Ľudia sa voči nemu správali veľmi dobre, boli ochotní poradiť, pomôcť - i keď na začiatku hovoril nie celkom zrozumiteľne. Občas natrafil i na mladých a nespratných ľudí, ale spolužiaci v škole boli v pohode. Väčšina spolužiakov vedela, kde leží Slovensko. Nestretol sa s nikým, kto by nevedel zaradiť Slovensko do Európy. A to nestretol žiadneho rodáka od nás.

Po uplynutí 3-mesačnej doby v homestay bol z finančných dôvodov nútený sa odsťahovať do prenajatého 2-izbového bytu. Tu býval s Číňanom, s ktorým si vychádzal dobre. Marián podotkol: „Zvláštne bolo, keď som videl, že kupuje 50-kg vrece ryže..., ale neskôr som pochopil, ryža bola na raňajky, obed aj večeru.“ Z dnešného pohľadu a poznania môže povedať, že najlepšie na výučbu cudzieho jazyka je nebyť vôbec s ľuďmi z rodnej krajiny. Nie, že by ich neprijal ako priateľov, ale... Mal spolužiakov z Číny, Južnej Kórey, Japonska, Švajčiarska. Každý mal iný prízvuk, ale pre rozvoj jazyka to bolo super.

V Austrálii je neskutočná príroda - flóra i fauna, farmy, ľudia, systém - to všetko tam fungovalo a človeka to fascinovalo. Vo viac ako 2-miliónovom meste Perth majú úžasne vymyslenú dopravu. Asi 30 km na všetky strany z centra mesta majú 8 - prúdovú diaľnicu s tým, že v strede sú 2 rýchlovlakové cesty, t. j. nadzemné metro. Keďže panelákov - bytoviek ako poznáme my, tam nie je, ľudia bývajú na predmestiach v rodinných domoch. V krásnych výškových budovách mali sídla úrady, banky, rôzne inštitúcie a pod. Z každej zastávky nadzemného metra premávala mestská doprava a autobusmi sa človek dostal tam, kam potreboval.

Nás zaujímalo, či Marián zažil aj nejaký opísateľný zážitok či fakt, nad ktorým sa pozastavil. A poskytol nám ich hneď niekoľko.

„Čo sa týka zážitkov, tak tých človek z inej krajiny zažíva denne veľa. Spomeniem len pár pozitívnych i negatívnych. Už pred 20 rokmi dbali na bezpečnosť viac ako u nás v dnešnej

dobe. Jedného dňa, po absolvovaní školy, som sa chystal do práce. Keďže som pracoval vo večerných a nočných hodinách, chcel som si nakúpiť nejaké potraviny," rozhovoril sa Marián a hneď pokračoval ďalej, „supermarket som mal len nejakých 800 m od bytu, sadol som na bicykel, prešiel križovatkou a zrazu ma nasledovalo policajné auto. Musel som zastaviť a ťažko vysvetľovať austrálskym policajtom, že som si len odbehol kúpiť jedlo, a že bývam len tu, kúsok." Cudzinec - necudzinec - pokuta za nepoužitie prilby počas jazdy na bicykli ho neminula.

Iný príbeh: „Ideme na výlet do vnútrozemia autom z požičovne - cesty rovné s miernym klesaním a stúpaním, kde si protiidúci vodiči kývajú a zdravia sa. Je to vzácné, pretože niekedy i na 40 km jazdy nestretnete žiadne auto. Zrazu vidím, že v diaľke v mojom jazdnom pruhu leží na vozovke nejaký tmavý predmet. Práve teraz ide oproti vodič s obrovským nákladným autom, ktorý kýva, trúbi už z diaľky. Hovorím si - asi to bude na ceste nejaký zrazený zajac, nemôžem ho obísť, tak ho zoberiem medzi kolesá, stredom auta. Bohužiaľ to bola zrazená, mŕtva kengura a čiastočne sme ju zachytili stredom auta. Najhoršie bolo, keď sme vystúpili z auta, v teplote asi +45°C, bolo okolo nás toľko múch, že sa to nedalo vydržať..." Ako dlho a akým spôsobom sa snažili zbaviť pachov po zdochline, si podľa slov Mariana neviete predstaviť.

Marián Kadák hovorí, že opisovať zážitky z Austrálie by sa dalo aj niekoľko hodín. Keď boli na sever od Perthu, v Pinnacles, v púšti s vápencovými piliermi, tak sa ubytovali v stane. Ráno od pláže na nich pozerala kengura. Po prebudení pri Indickom oceáne. „Príroda je tam neskutočne krásna, obloha tak modrá, aká u nás nikdy nie je," opisuje Marián. Opísal nám ďalšiu mušľovú pláž - „Shell beach" a jazero s teplotou vody +40°C, kde sú nádherné mušle v hĺbke 6m, či keď išli autom do ďalšieho národného parku a pštros „emu" pred nimi bežal rýchlosťou 40 km/h a nechcel sa im vyhnúť asi 15 km cesty.

Marián žije Trenčianskych Stankovciach, v časti obce Veľké Stankovce od narodenia. Momentálne pracuje ako technický riaditeľ v istej leteckej údržbovej organizácii a občas si spomenie, aké to bolo úžasné v Západnej Austrálii. Venuje sa rodine, má rád prírodu, turistiku, hráva tenis, rád jazdí do prírody na bicykli.

Keď sme sa ho však spýtali, či by si vedel predstaviť žiť opäť v Austrálii dlhodobo či nastalo, povedal nám: „Vedel by som si predstaviť žiť v Austrálii aj dlhodobo. Na dobrý systém sa ľahko zvyká. A vôbec všetko je tam jednoduchšie - ľudia tam žijú v súlade s prírodou, chránia ju, dodržiavanie zákonov a pravidiel je tam samozrejmosťou. Život tam je menej stresujúci."

Marián Kadák mladší, Dušan Pevný

Strelecké preteky v Sedličnej

Historické foto

Auto

Tento humorný zážitok sa neudial počas online vyučovania, aj keď som učiteľka, ale počas obvyčajnej „koronovej“ soboty.

Neznášam nákupy. Išli sme s manželom do nákupného centra na týždenný nákup potravín autom. Po hodine nákupu sme prišli k autu ovešaní taškami. Keď sme doň nastúpili, manžel si spomenul, že sme zabudli kúpiť synovi zošity na „matiku“.

Keďže mne nákup trvá podstatne kratšie, vyslal do obchodu mňa a on čakal v aute.

Nasadila som si rúško a s úsmevom na tvári som vyrazila. Zošity som kúpila veľmi rýchlo.

Vyšla som z obchodu, rúško dala dolu z tváre a vykročila k autu. Keďže mám niekedy problém s orientáciou, popozerala som sa po veľkom parkovisku a hádala, kde by naše auto s manželom mohlo byť. Po pár minútach hľadania som auto našla. Hurá!

Na vlastnej koži

Otvorila som predné dvere a sadla vedľa šoféra. Rúško som si položila na nohy. Keďže šofér nič nehovoril a mne to bolo čudné, tak som hovorila ja: „Už som zošity kúpila, môžeš štartovať.“

Samozrejme, šoféra som ťapla po stehne a spýtala sa, prečo neštartuje. Na to on vystrašene odpovedal: „Čakám na ženu.“

Bože, ja som si sadla do cudzieho auta...

To auto bolo rovnako modré ako naše, bol to aj ten istý typ. Len za volantom niekto iný...

Alžbeta Jurigová

Horúčka

V mojom živote som vystriedal viacero zamestnaní, a tak sedem rokov som robil aj v hydinárňach Veľké Bierovce. Bolo to na rybníku na farme brojlerov. Zišli sme sa tam dobrá partia, väčšina mladých ľudí do 25 rokov.

Ženatých a vydatých nás tam bolo menej ako slobodných, a tak nečudo, že vznikli tri „farmové“ manželstvá, plus ďalšie tri či štyri aj mimo farmu.

Jeden mladoženáč, čo mal manželku mimo farmy, bol aj Igor. Nejaké tri či štyri týždne po svadbe si na oddelení nosníc kúpil vajčká, lebo manželka mala cez víkend doma piecť koláč. Doniesol ich na šatňu, a to sme my, ostatní, nemeškali.

Prvý nápad bol uvariť mu ich všetkých 30, ale potom sme to zredukovali na štyri a každé sme dali do jedného rohu. V pondelok sme čakali, čo bude.

Igor došiel a povedal: „Chalani, ďakujem, že ste neuvarili všetkých 30. Manželka chytila prvé z kraja, rozbila - uvarené. Rozbila z druhého kraja - uvarené. Hneď som vedel, koľká bije. Keďže ostatné do radu už boli dobré, tak sa ma spýtala - ako je to možné, že sliepky nesú vajcia natvrdo.“

„A ty? Čo si jej povedal?“

„No že je to možné, keď majú sliepky - horúčku.“

Pavol Múdry

Takí sme boli

Prerušený sen

V pondelok skoro ráno, keď som sa mala pripojiť na hodinu, sa mi snívalo, že v dedine zvoní zvony. Neustále zvonili a neprestávali, až som sa zobudila a zistila som, že to neboli ony, ale môj budík.

ilustračné foto

Práca žiakov školy

S veľkou nevôľou som vstala z postele a zistila, že hodina už trvá 10 minút. Rýchlo som sa pripojila. Dala som si slúchadlá na uši, ale bolo ticho. Skontrolovala som si pripojenie, všetko bolo v poriadku.

Bolo mi to podozrivé, že sú všetci ticho, tak som si zapla aj obraz. No na online hodine v počítači som nikoho nevidela pripojeného. Ešte raz som si skontrolovala čas, bolo 9.00, hodina by mala prebiehať.

Bolo podozrivé, keď som počula bzučať mlynček na kávu. To je ale divné, že mama robí kávu a nie je v práci. Pozrela som teda na mobil, aký je vlastne deň... Až teraz som si všimla, že je nedeľa a nie pondelok, ako som si myslela. Preto nebolo nikoho na hodine na internete počuť.

Celkom som sa potešila, ľahla som si späť do postele a započúvala som sa do zvuku zvonov z môjho prerušeného sna. Takto spokojne som spala až do obeda.

Zuzka Ollerová, 8.A

Norimberský kódex

Vybrali sme pre vás

Norimberský proces

Na začiatok pár slov redakcie. Uvedením tohto dokumentu nestojíme na žiadnej strane súčasného rozvráteného sveta. No chceme pripomenúť, že nech už stojí za súčasnými problémami ktokoľvek, mal by byť spoločnosťou ľudí odsúdený. Norimberský kódex je súbor medicínskej etiky pre experimenty na ľuďoch, ktorý vznikol ako dôsledok súdu s vojnovými zločincami na norimberskom procese po skončení druhej svetovej vojny. Nepripomína vám to niečo...? Tu je celý kódex pravidiel:

1. Dobrovoľný súhlas ľudskej osoby je absolútne nevyhnutný. To znamená, že dotknutá osoba musí byť právne spôsobilá dať súhlas. Musí byť v postavení, v ktorom má moc vykonávať slobodné rozhodnutia, a to bez ovplyvňovania akýmkoľvek násilím, podvodom, klamstvom/zavádzaním, hrozbami, prehánaním, či inou skrytou/úkladnou podobou obmedzovania alebo donucovania. Musí tiež mať dostatočné poznanie a pochopenie podstaty predmetnej záležitosti, čo jej umožní urobiť informované a zasvätené rozhodnutie. To si vyžaduje, aby bol účastník pokusu pred prijatím súhlasného rozhodnutia oboznámený s povahou, trvaním a účelom pokusu, so spôsobmi a prostriedkami, ktoré majú byť v pokuse použité, so všetkými nepríjemnosťami a nebezpečenstvami, ktoré možno odôvodnene očakávať, ako aj s účinkami na svoje zdravie alebo osobnosť, ktoré možno nastanú kvôli jeho účasti na tomto pokuse. Povinnosť a zodpovednosť presvedčiť sa o tejto akosti súhlasu s účasťou na pokuse leží na pleciach každého jednotlivca, ktorý daný pokus navrhuje, riadi alebo sa na ňom podieľa. Je to osobná povinnosť a zodpovednosť, ktorú nemožno beztretno preniesť na iného.

2. Pokus musí byť navrhnutý tak, aby priniesol pre dobro spoločnosti plodné výsledky, ktoré nemožno získať inými spôsobmi či prostriedkami, a ktoré nie sú vo svojej podstate náhodné či nepotrebné.

3. Pokus musí byť založený na výsledkoch pokusov na zvieratách i na poznaní prirodzeného priebehu danej choroby či iného skúmaného problému a musí byť navrhnutý tak, aby očakávané výsledky ospravedlňovali vykonanie tohto pokusu.

4. Pokus musí byť vykonaný tak, aby sa predišlo všetkému zbytočnému telesnému či duševnému utrpeniu a poškodeniu zdravia.

5. Nesmie byť vykonaný taký pokus, u ktorého je vopred známy dôvod domnievať sa, že môže spôsobiť smrť alebo zdravotné postihnutie, snáď s výnimkou prípadov, v ktorých účastníkmi pokusu sú samotní lekári, ktorí pokus vykonávajú.

6. Stupeň rizika, podstupovaného účastníkmi pokusu, nesmie nikdy prekročiť stupeň rizika, vyplývajúci z humanitárnej dôležitosti problému, ktorý má tento pokus vyriešiť.

7. Musí byť vykonaná primeraná príprava a poskytnuté náležité vybavenie na ochranu

účastníkov pokusu aj pred málo pravdepodobnými poškodeniami zdravia, zdravotnými postihnutiami či úmrtím.

8. Pokus smú vykonávať len vedecky vzdelané osoby. Počas všetkých stupňov pokusu sa od ľudí vykonávajúcich pokus alebo zapojených do pokusu, musí vyžadovať najvyšší stupeň zručnosti, skúsenosti a starostlivosti.

9. Počas pokusu musí mať účastník pokusu slobodu ukončiť svoju účasť na pokuse, ak sa dostal do takého telesného alebo duševného stavu, v ktorom sa mu pokračovanie v účasti na pokuse javí ako nemožné.

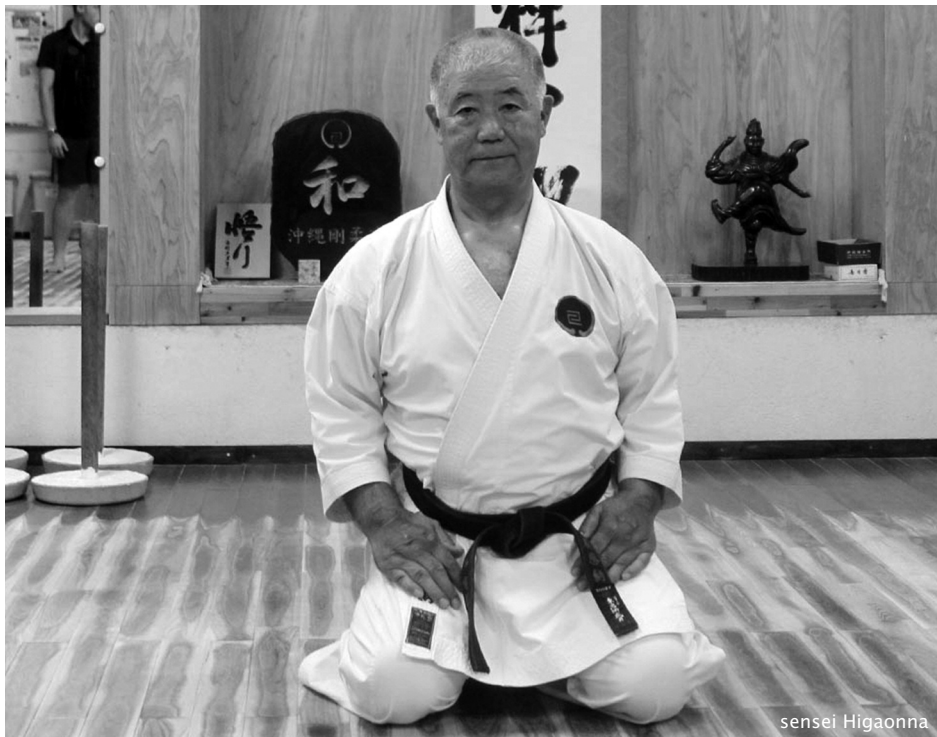
10. Príslušný vedec musí byť pripravený prerušiť prebiehajúci pokus v ktoromkoľvek stupni, ak má dobrý dôvod (používajúc svoju dobrú vieru, vynikajúce zručnosti/skúsenosti a starostlivé zváženie, ktoré sa od neho požadujú) domnievať sa, že pokračovanie v pokuse pravdepodobne spôsobí poškodenie zdravia, zdravotné postihnutie alebo smrť účastníkovi pokusu.

Redakčná rada

Zdroj: Trials of War Criminals before the Nuremberg Military Tribunals under Control Council Law No. 10", Vol. 2, pp. 181-182. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1949,

Cesta na Okinawu

Zo života organizácií

sensei Higaonna

Približne pred dvoma rokmi sme začali s prípravou na našu prvú cestu do rodnika Karate-dō. Ostrov Okinawa leží v juhočínskom mori asi 300 míľ severovýchodne od ostrova Taiwan a 400 míľ južne od ostrova Kjūšū, rovnako aj 400 míľ východne od čínskej pevniny, ktorý pripomína lano na obzore, čo je tiež doslovný preklad názvu ostrova. Je najväčším z reťaze asi stovky ostrovov najjužnejšieho súostrovia Ryūkyū patriaceho k Japonsku.

Určili sme si predbežný termín – február 2021. Sondovali sme ceny leteniek a kadiaľ by bolo pre nás najvýhodnejšie letieť. Od priateľov z Anglicka, Česka či Poľska, ktorí tam už boli, sme zisťovali, kedy sú tréningy, kto ich vedie, koľko trvajú, ale aj kde sa ubytovať a kde sa dá dobre najesť. Veľmi ochotne sa podelili so svojimi skúsenosťami, lebo dobre vedia, že snom každého karatistu je aspoň raz trénovať na Okinawe. Naš sen nám však prekazila pandémia koronavírusu. No čo, „asi to tak malo byť“.

Dnešné Kara-te, pôvodne Okinawa-te alebo len Te, bol názov bojového umenia, ktoré vzniklo na Okinawe z troch hlavných štýlov Šuri-te, Tomari-te a Naha-te podľa miesta, kde sa praktizovalo. Z Naha-te sa postupom času vygenerovalo Gōjū-ryū, čo je štýl, ktorý trénujeme.

Naha sa tak mala stať hlavným cieľom našej cesty. Je administratívnym centrom prefektúry Okinawa a zároveň aj hlavným mestom. V Naha sa tiež nachádza dōjō shihana Morio Higaonnu 10. dan. Práve sensei Higaonna, ktorý je ikonou

našej celosvetovej organizácie IOGKF založenej v roku 1979, sa usiluje o zápis tradičného Okinawského Karate-dō (nie športu) do zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva. V čase, keď sme mali aj my byť na Okinawe, prebiehala

medzinárodná konferencia o zapísaní tohto krásneho bojového umenia do zoznamu UNESCO.

Karate-dō sa v súčasnosti praktizuje takmer v 200 krajinách po celom svete a má okolo 130 miliónov cvičencov oboch pohlaví a všetkých vekových kategórií. Naším cieľom je chrániť, zachovávať a propagovať tradičné Okinawské Karate-dō, aby sme ho mohli odovzdať ďalším generáciám. Nadalej tak rozvíjať myšlienku zakladateľov tohto neagresívneho bojového umenia, tréňovaním tela a zušľachtovaním ducha. V Karate-dō je vo všetkých kara ako prvá preferovaná obranná technika a až potom nasleduje protiútok.

Traduje sa, že samotný zakladateľ Naha-te, Kanryō Higaonna, odišiel do Číny študovať bojové umenia, aby pomstil násilnú smrť svojho otca. Keď sa však po rokoch vrátil späť na Okinawu, predchádzala ho jeho povest' skvelého bojovníka. Dopyčul sa o tom aj vrah jeho otca a prišiel k nemu prosiť o milosť, ostal však prekvapený, keď mu Kanryō Higaonna povedal, že mu už dávno odpustil. Aj toto je odkaz všetkým praktizujúcim karatékom, vyhnúť sa konfliktu a vďaka disciplíne a tvrdému tréningu získať silu na rozvoj svojho charakteru, aby ste rešpektovali ostatných.

Keďže „nie je všetkým dňom koniec“, my už dnes vieme, že táto cesta sa uskutoční. Keď skončia tieto mnohé nezmyselné opatrenia a naučíme sa s korunou žiť, budeme môcť opäť cestovať a pripojiť sa našim tréningom v Naha k zviditeľneniu tradičného okinawského Karate-dō, lebo to je skutočný poklad, ktorý patrí medzi skvosty UNESCO.

sensei Karol Krejčí

Redakcia HLAS

Noviny pripravili: Ing. Martin Jurčo, Gabriel Kadák, Bc. Monika Pevná, Ing. Jozef Kadák, Bc. Radovan Siva, Dušan Pevný, Pavol Kurtiš
Ing. Štefan Šmatlák, Tomáš Sliva, Slavo Tomík, Ing. Vendelín Sedláček, Dominika Mojžišová, Pavol Múdry, Mgr. Vlasta Pevná - korektúry.
Grafická úprava: Jano Kukučka, Tlač: DUO PRINT s.r.o., L. Podjavorinskej 5, Nové Mesto nad Váhom, Prevádzka Trenčín Náklad: 1000 ks.
Periodicita vydania: 6x ročne. Zapísané v Zozname periodickej tlače Ministerstva kultúry SR pod číslom: MK – EV 5100/15.
Vydavateľ: Dušan Pevný, Rozvadze 501, 913 11 Trenčianske Stankovce

Texty sú zverejnené v pôvodnej verzii autorov bez úprav.

Podnety občanov možno zasielať na e-mailovú adresu: hlas.stankovce@gmail.com.

